

Latvijas izglītības sistēmas piesaiste Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai mūžizglītībai un Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūrai

Atjaunotais pašvērtējuma ziņojums

Projekts

Rīga 2017. gada decembris

Ar Eiropas Savienības
programmas
„Erasmus+” atbalstu

Satura rādītājs

Ziņojumā lietotie saīsinājumi.....	3
------------------------------------	---

I daļa

1. LATVIJAS IZGLĪTĪBAS SISTĒMA.....	5
1.1. Latvijas formālās izglītības sistēmas apraksts.....	5
1.1.1. Normatīvie akti.....	6
1.1.2. Vispārējā izglītība.....	6
1.1.3. Profesionālā izglītība.....	8
1.1.4. Augstākā izglītība.....	10
1.2. Mācīšanās rezultātu nozīme Latvijas izglītības sistēmā.....	13
1.2.1. Vispārējā izglītībā.....	13
1.2.2. Profesionālajā izglītībā.....	14
1.2.3. Augstākajā izglītībā.....	18
1.3. Kvalitātes novērtēšana.....	20
1.3.1. Vispārējā un profesionālajā izglītībā.....	20
1.3.2. Augstākajā izglītībā.....	24
1.4. Neformālās un ikdienas mācīšanās atzīšana.....	31
1.4.1. Profesionālajā izglītībā.....	31
1.4.2. Augstākajā izglītībā.....	33
2. LKI IZVEIDE	35
3. LATVIJAS IZGLĪTĪBAS TĀLĀKĀ ATTĪSTĪBA LKI IETEKMĒ.....	37
3.1. LKI līmeņu pārskatīšana.....	37
3.2. LKI līmeņu norāde izglītības dokumentos.....	37
3.3. Citas izmaiņas normatīvajos aktos.....	38
3.4. Terminoloģijas attīstība.....	39
3.5. Kredītpunktu sistēmas attīstība Latvijā.....	40
3.6. Nozaru kvalifikāciju struktūru attīstība.....	41
3.6.1. Nozaru kvalifikāciju struktūru tālākā attīstība.....	42
3.6.2. EKI/LKI nozīme nozaru kvalifikāciju struktūrās.....	44
3.7. Latvijas Kvalifikāciju datubāzes izveide	45
3.8. NKP darbība LKI attīstības sekmēšanai.....	47

II daļa

4. ATTIECINĀŠANAS PROCESA ATBILSTĪBA EKI KRITĒRIJIEM.....	49
---	----

Ziņojumā lietotie saīsinājumi

AIC – Akadēmiskās informācijas centrs

AIKA – Augstākās izglītības kvalitātes aģentūra

AIP – Augstākās izglītības padome

Akreditācijas komisija – Izglītības iestāžu, eksaminācijas centru un izglītības programmu akreditācijas komisija

CEENQA – Centrālās un Austrumeiropas tīmekļa asociācija (*Central and Eastern European Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education*)

DVB mācības – darba vidē balstītas mācības

EAIT – Eiropas augstākās izglītības telpa

ECTS – Eiropas kredītpunktu pārneses sistēma (*European Credit Transfer System*)

EKI – Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūra

ENQA – Eiropas asociācija kvalitātes nodrošināšanai augstākajā izglītībā (*European Association for Quality Assurance in Higher Education*)

EQAVET - Eiropas kvalitātes nodrošināšanas ietvarstruktūra profesionālajā izglītībā

ES – Eiropas Savienība

ESF – Eiropas Sociālais fonds

IAP – Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.–2020. gadam

IL – Izglītības likums

INQAAHE – Starptautiskais augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas organizāciju tīmeklis (*International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education*)

IZM – Izglītības un zinātnes ministrija

KP – kredītpunkti

Kvalitātes dienests – Izglītības kvalitātes valsts dienests

LBAS - Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība

LDDK – Latvijas Darba devēju konfederācija

LKI – Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra

LZP – Latvijas Zinātnes padome

MK – Ministru Kabinets

NAP – Nacionālais attīstības plāns

NEP – nozaru ekspertu padomes

NKI – Nacionālā kvalifikāciju ietvarstruktūra

NKP – nacionālais koordinācijas punkts (EKI kontekstā)

NKS – nozares kvalifikāciju struktūra

PIL – Profesionālās izglītības likums

PINTSA – Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadome

SVID analīze – stipro pušu, vājo pušu, iespēju un draudu analīze

VIAA – Valsts izglītības attīstības aģentūra

VIIS – Valsts izglītības informācijas sistēma

VIL – Vispārējās izglītības likums

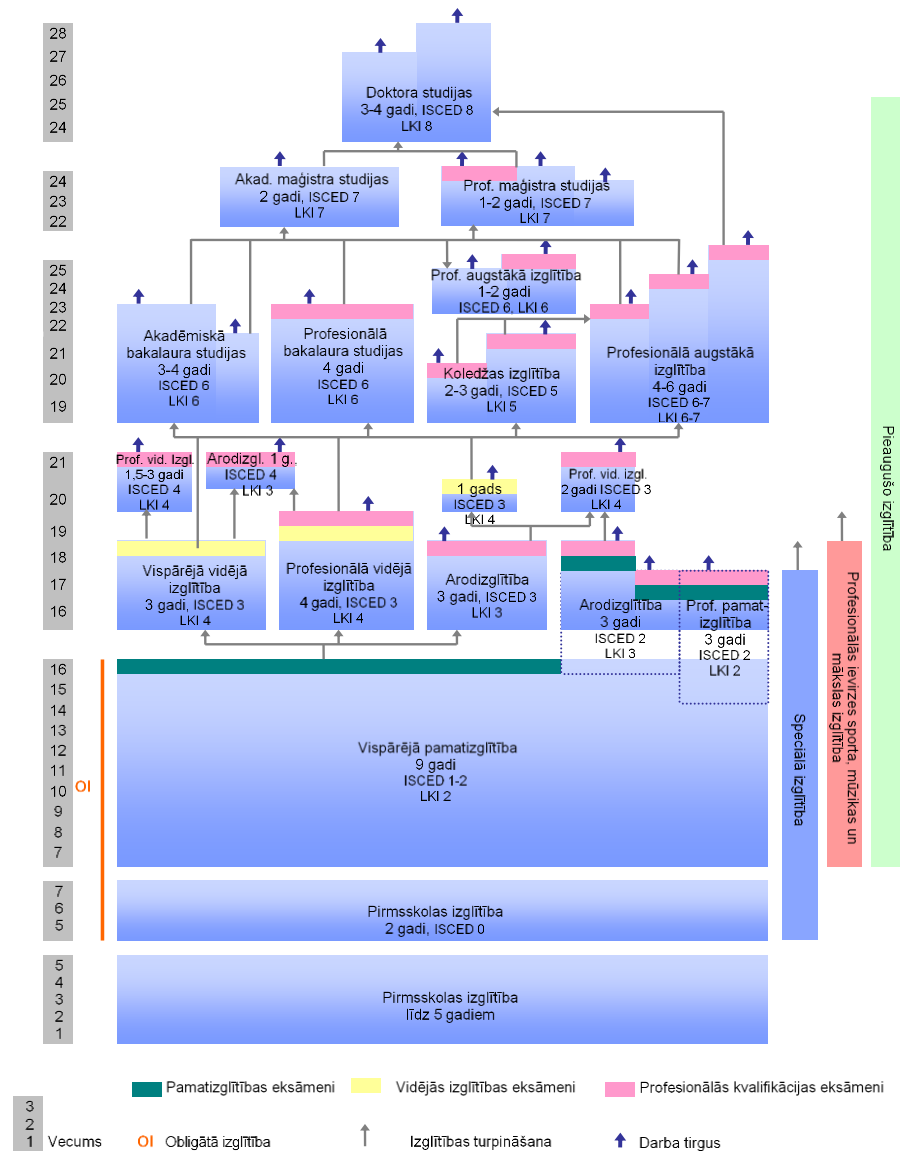
VISC – Valsts izglītības satura centrs

I daļa

1. LATVIJAS IZGLĪTĪBAS SISTĒMA

1.1. Latvijas formālās izglītības sistēmas apraksts

1. attēls. Latvijas Republikas izglītības sistēmas shēma (2016)

Latvijas izglītības sistēma sastāv no pirmskolas izglītības, pamatzglītības, vidējās izglītības un augstākās izglītības.

Vispārējā izglītība ilgst 12 gadus, ietverot obligāto 9-gadīgo pamatizglītību un 3-gadīgo vidējo izglītību. Papildus Latvijā ir obligāta pirmsskolas izglītība no 5 gadu vecuma. Pamatizglītības pakāpe ietver vispārējo pamatizglītību (1.-9. klases) un profesionālo pamatizglītību (7.-9. klases). Vidējās izglītības pakāpe ietver vispārējo vidējo izglītību, profesionālo vidējo izglītību un arodizglītību. Augstākās izglītības pakāpe ietver gan akadēmiskās, gan profesionālās studiju programmas.

1.1.1. Normatīvie akti

Latvijas izglītības sistēmu šobrīd regulē pieci likumi un saskaņā ar tiem izdotie MK noteikumi, kā arī citi normatīvie akti. Likumi ir sekojoši:

- **Izglītības likums (1998)** - regulē visu veidu un pakāpju izglītību, nosaka iesaistīto institūciju tiesības un pienākumus, kā arī izglītības veidus, līmeņus un izglītību īstenojošo iestāžu veidus;
- **Likums „Par amatniecību” (1993)** - attiecas uz amata meistarību un zeļļu kvalifikācijām;
- **Augstskolu likums (1995)** - regulē sadarbību starp valsti un augstskolām, lai saskaņotu augstskolu autonomiju ar sabiedrības un valsts interesēm; kā arī regulē augstskolu un koledžu darbības tiesisko pamatu, nosaka un aizsargā augstskolu autonomiju;
- **Vispārējās izglītības likums (1999)** - nosaka vispārējās izglītības organizācijas un darbības principus; kā arī reglamentē vispārējās izglītības īstenošanas procesā iesaistīto institūciju un personu tiesības un pienākumus;
- **Profesionālās izglītības likums (1999)** - reglamentē visu formu un pakāpju profesionālās izglītības (izņemot pirmā un otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības) īstenošanu, atbilstošu profesionālo kvalifikāciju piešķiršanu, kā arī dažādu iesaistīto institūciju atbildību.
- **Likums Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu (2001)** - noteic pamata prasības, t.sk. izglītības un profesionālās kvalifikācijas prasības, visām reglamentētajām profesijām un ārvalstnieku profesionālo kvalifikāciju atzīšanai.
- **Zinātniskās darbības likums (2005)** - Likums noteic zinātnisko institūtu izveidošanas, darbības, pārvaldes, uzraudzības un finansēšanas nosacījumus, valsts pētījumu īstenošanas kārtību, kā arī doktora zinātniskā grāda iegūšanas un piešķiršanas kārtību.

1.1.2. Vispārējā izglītība

Pirmskolas izglītība

Katram bērnam no piecu gadu vecuma ir iespēja bez maksas iegūt obligāto pirmsskolas izglītību. Pirmskolas izglītības pamatmērķis ir sekmēt bērna vispārējo attīstību un gatavību, uzsākot sākumskolas posmu pamatizglītībā.

Saskaņā ar Vispārējās izglītības likuma (1999) 20¹. pantu, bērnu no piecu gadu vecuma sagatavošana pamatizglītības ieguvei ir obligāta. Pirmskolas izglītību bērniem ar speciālajām vajadzībām īsteno speciālajās pirmskolas izglītības iestādēs.

Pirmsskola nedod formālu vērtējumu par iegūtajām zināšanām un prasmēm, tādējādi tai nav piešķirts EKI līmenis.

Vispārējā pamatizglītība (LKI/EKI 1.-2. līmenis)

Pamatizglītības programmas apguvi bērns parasti uzsāk tajā gadā, kurā viņam aprit pilni 7 gadi (pastāv iespēja izglītību sākt arī no 6 gadiem), un tā ilgst līdz 16 gadu vecumam. Īpašos gadījumos pamatizglītības iegūšana var turpināties līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai. Pamatizglītība Latvijā ir obligāta, programmas ilgums ir 9 gadi. Pamatizglītības obligāto saturu nosaka valsts pamatizglītības standarts¹, kas ietver arī pamatizglītības pirmā posma izglītības programmas 1.—6. klasei.

Pirmajā klasē bērnu apgūtās zināšanas un prasmes tiek vērtētas nevis ar atzīmi, bet aprakstoši. 2.-3. klasē pakāpeniski notiek pāreja uz vērtēšanu 10 ballu skalā – 2. un 3. klasē atzīmes sāk likt matemātikā, latviešu valodā, mazākumtautību valodā un svešvalodā. Sākot ar 4. klasi, bērnu apgūtās zināšanas un prasmes visos mācību priekšmetos tiek vērtētas 10 ballu skalā. Vērtēšanas sistēma ietverta valsts pamatizglītības standartā.

Pēc pamatizglītības programmas apguves skolēni kārto centralizētos eksāmenus, kuru skaits un saturs noteikts MK noteikumos. Skolēni, kas ieguvuši vērtējumu gan visos pamatizglītības programmas mācību priekšmetos gadā, gan valsts pārbaudes darbos, saņem apliecību par pamatizglītību un sekmju izrakstu. Vērtējumu mācību priekšmetos, kuros tiek organizēts centralizētais eksāmens, apliecina pamatizglītības sertifikāts. Šie pamatizglītību apliecinošie dokumenti dod tiesības turpināt izglītību jebkurā vidējās izglītības programmā.

Ja skolēns nav ieguvis vērtējumu kādā no mācību priekšmetiem vai kādā no valsts pārbaudījumiem, viņam tiek izsniegta liecība. Liecība dod tiesības iestāties profesionālās pamatizglītības vai arodizglītības programmās.

Vispārējā vidējā izglītība (LKI/EKI 4. līmenis)

Vispārējās vidējās izglītības programmu obligāto saturu nosaka valsts vispārējās vidējās izglītības standarts². Vispārējās vidējās izglītības programmām ir šādi tematiskie virzieni:

- Vispārīzglītojošais virziens, ko nosaka izglītības programmu grupa bez īpaši akcentētiem mācību priekšmetiem;
- Humanitārais un sociālais virziens, kuru nosaka izglītības programmu grupa ar īpaši akcentētiem humanitāro un sociālo zinību mācību priekšmetiem;
- Matemātikas, dabaszinību un tehnikas virziens, kuru nosaka izglītības programmu grupa ar īpaši akcentētiem matemātikas, dabaszinību un tehnisko zinību mācību priekšmetiem;
- Profesionālais virziens, kuru nosaka izglītības programmu grupa ar īpaši akcentētu profesionālo ievirzi (piem., mākslā, mūzikā, komerczinībās, sportā).

¹ MK noteikumi Nr.468 „Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu, pamatizglītības mācību priekšmetu standartiem un pamatizglītības programmu paraugiem” (12.08.2014.)

² MK noteikumi Nr.281 „Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu, mācību priekšmetu standartiem un izglītības programmu paraugiem” (21.05.2013.). Iepriekš MK noteikumi Nr.715 „Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmetu standartiem” (2.09.2008.)

Visu virzienu izglītības programmas satur vienāda nosaukuma astoņus obligātos priekšmetus, piemēram, latviešu valoda, svešvaloda, matemātika un vēsture. Katram programmas virzienam ir papildus 3-6 obligātie priekšmeti. Skola var piedāvāt vēl dažus izvēles priekšmetus 10-15% mācību laika apjomā vai piedāvāt šajā laikā padziļināti apgūt kādu no obligātajiem priekšmetiem. Vispārējās vidējās izglītības programmu attiecīgajā virzienā var apvienot ar mazākumtautību izglītības programmu, iekļaujot tajā mazākumtautības dzimto valodu, kā arī ar mazākumtautību identitāti un integrāciju Latvijas sabiedrībā saistītu mācību saturu.

Vispārējās izglītības likuma 3. panta otrajā daļā ir noteikti tās īpašie veidi:

- 1) speciālā izglītība;
- 2) sociālā korekcija;
- 3) pedagoģiskā korekcija.

1.1.3. Profesionālā izglītība

Profesionālā izglītība dod iespēju pēc pamatskolas vai vidusskolas beigšanas turpināt izglītību un iegūt profesionālo kvalifikāciju un iegūt tiesības turpināt izglītību augstākās izglītības pakāpē. Attīstīt zināšanas, prasmes un spējas mūzikā mākslā vai sportā var profesionālās ievirzes izglītības programmās. Darba tirgum nepieciešamās zināšanas un prasmes var pilnveidot profesionālās pilnveides izglītības programmās, kā arī pieaugušie jaunu kvalifikāciju var apgūt profesionālās tālākizglītības programmās. Profesionālās izglītības iestādes piedāvā izglītības programmas visos ekonomiskās darbības virzienos.

Profesionālās izglītības likuma (1999) 4. pants nosaka trīs profesionālās izglītības pakāpes:

1. Profesionālā pamatizglītība;
2. Profesionālā vidējā izglītība;
3. Profesionālā augstākā izglītība (sīkāk 4.5 sadaļā par augstāko izglītību):
 - Pirmā līmeņa profesionālā augstākā izglītība (koledžas izglītība);
 - Otrā līmeņa profesionālā augstākā izglītība.

Mūsdienu darba tirgus prasības ir labas saskarsmes prasmes, zināšanas matemātikā, dabas un sociālajās zinātnēs, spējas sazināties svešvalodās, prasme izmantot modernas informācijas tehnoloģijas, tādēļ šo priekšmetu un prasmju apguve ir iekļauta profesionālās izglītības programmās. Turklāt profesionālās izglītības apguves laikā tiek pievērsta uzmanība uzņēmības un uzņēmējdarbības spēju attīstīšanai, vides aizsardzības, drošības, veselības un starpkultūru jautājumu izpratnei, jauniešu pašattīstībai, lai palīdzētu viņiem veiksmīgi veidot savu karjeru un dzīvi. Ja profesionālās izglītības programma ietver profesionālās kvalifikācijas ieguvu, mācību process tiek organizēts tādējādi, ka teorijas apguve klasē mijas ar praktiskajām mācībām skolas darbnīcās, laboratorijās, uzņēmumos vai iestādēs.

Profesionālās izglītības programmas saturu nosaka valsts profesionālās izglītības standarts³ un atbilstošais profesijas standarts.

Absolvējot profesionālās izglītības programmas ar profesionālās kvalifikācijas apguvi, izglītojamais kārto profesionālās kvalifikācijas eksāmenu un tiek piešķirta noteikta līmeņa profesionālā kvalifikācija. Saskaņā ar Profesionālās izglītības likumu (1999) Latvijas profesionālās izglītības sistēmā ir pieci profesionālās kvalifikācijas līmeņi. Minētie **profesionālās kvalifikācijas līmeņi attiecas tikai uz profesionālo izglītību**, un tie, saskaņā ar likumu ir **automātiski attiecināmi pret LKI/EKI līmeņiem**.

Profesionālā pamatizglītība (LKI/EKI 2. līmenis)

Profesionālās pamatizglītības programmās persona tiek uzņemta bez iepriekšējās izglītības ierobežojuma un ne agrāk kā tajā kalendārajā gadā, kurā tai apir 15 gadi. Profesionālās pamatizglītības programmas ilgst 1-2 gadus. Apliecība par profesionālo pamatizglītību norāda, ka izglītojamais ir ieguvis profesionālo pamatizglītību un ir ieguvis Latvijas pirmā līmeņa profesionālo kvalifikāciju (teorētisko un praktisko sagatavotību, kas dod iespēju veikt vienkāršus uzdevumus noteiktā praktiskās darbības sfērā, piemēram, pavāra vai galdnieka palīgs).

Arodizglītība (LKI/EKI 3. līmenis)

Arodizglītības programmās persona tiek uzņemta bez iepriekšējās izglītības ierobežojuma un ne agrāk kā tajā kalendārajā gadā, kurā tai apir 15 gadi. Valsts profesionālās vidējās izglītības un arodizglītības standarts⁴ nosaka, ka arodizglītības programmas ilgst trīs gadus izglītojamiem, kas ir beiguši pamatskolu vai vienu gadu, ja izglītojamie uzsāk pēc vidējās izglītības ieguves vai pēc pamatizglītības ieguves no 17 gadu vecuma. Arodizglītības programmas beigšanu apliecina atestāts par arodizglītību, kas apstiprina, ka piešķirtā kvalifikācija atbilst Latvijas otrajam profesionālās kvalifikācijas līmenim (teorētiskā un praktiskā sagatavotība, kas dod iespēju patstāvīgi veikt kvalificētu izpildītāja darbu, piemēram, galdnieka, friziera, pavāra, šuvēja, metinātāja profesijās). Arodizglītības programmu saturā ir integrēti vispārīglītojošie priekšmeti, taču arodizglītība nenodrošina tiesības turpināt izglītību augstskolā. Arodizglītības programmas ietver teoriju un praksi attiecībā 35% un 65%. Arodizglītības programmas ir orientētas uz nepieciešamo zināšanu un prasmju apguvi, kas dod iespēju patstāvīgi veikt kvalificētu izpildītāja/ strādnieka darbu, prasa atbildību par savu darbu, kuru veic atbilstoši iepriekš noteiktām vadlīnijām, kā arī attīsta spējas strādāt grupā.

Profesionālā vidējā izglītība (LKI/EKI 4. līmenis)

Profesionālās vidējās izglītības programmās tiek uzņemti skolēni, kas ir ieguvuši vispārējo vai profesionālo pamatizglītību vai pēc vidējās izglītības Programmas ilgst 4 gadus pēc pamatizglītības, 1-2 gadus pēc arodizglītības ieguves vai 1,5 līdz 2 gadiem pēc vidējās izglītības ieguves. Programmu beidzot, tiek piešķirts diploms par profesionālo vidējo izglītību, kā arī Latvijas trešā līmeņa profesionālā kvalifikācija (paaugstināta teorētiskā sagatavotība un

³ MK noteikumi Nr.211 „Noteikumi par valsts profesionālās vidējās izglītības standartu un valsts arodizglītības standartu” (27.06.2000.)

⁴ MK noteikumi Nr.211 „Noteikumi par valsts profesionālās vidējās izglītības standartu un valsts arodizglītības standartu” (27.06.2000.)

profesionālā meistarība, kas dod iespēju veikt noteiktus izpildītāja pienākumus, kuros ietilpst arī izpildāmā darba plānošana un organizēšana, piemēram, dažādi tehniķi, automehāniķi, modisti, viesnīcu servisa speciālisti). Diploms dod tiesības turpināt izglītību augstskolā.

Izglītības programmu saturu nosaka profesionālās vidējās izglītības un arodizglītības standarts⁵, kā arī atbilstošais profesiju standarts. Profesionālās vidējās izglītības programma ietver:

- Teoriju un praksi attiecībā 50% un 50%;
- Vispārizglītojošie un profesionālos mācību priekšmetus attiecībā 60% un 40%.

1.1.4. Augstākā izglītība

Augstākās izglītības sistēma ietver akadēmisko augstāko izglītību un profesionālo augstāko izglītību. Bakalaura un maģistra grādi pastāv gan akadēmiskajā, gan profesionālajā augstākajā izglītībā.

Akadēmiskā augstākā izglītība (LKI/EKI 6.-7. līmenis)

Akadēmiskās izglītības mērķis ir sagatavot patstāvīgai pētniecības darbībai, kā arī sniegt teorētisko pamatu profesionālai darbībai. Akadēmiskās izglītības programmas tiek īstenotas saskaņā ar valsts akadēmiskās izglītības standartu⁶.

Bakalaura akadēmisko studiju programmu apjoms ir 120-160 Latvijas kredītpunktu (180-240 ECTS kredītpunkti). Studiju ilgums pilna laika pamatstudijās ir seši līdz astoņi semestri.

Maģistra akadēmisko studiju programmu apjoms ir vismaz 40 Latvijas kredītpunktu (60 ECTS kredītpunkti) ar nosacījumu, ka tiek ievērots noteiktais kopējais bakalaura un maģistra studiju programmu ilgums pilna laika studijās.

Profesionālā augstākā izglītība (LKI/EKI 5.-7. līmenis)

Profesionālās augstākās izglītības uzdevums ir īstenot padziļinātu zināšanu, prasmju un kompetenču apguvi konkrētā nozarē, nodrošinot absolventu spēju izstrādāt vai pilnveidot sistēmas, produktus un tehnoloģijas un sagatavojot absolventu jaunrades, pētnieciskajam un pedagoģiskajam darbam šajā nozarē.

Bakalaura profesionālo studiju programmu apjoms ir vismaz 160 Latvijas kredītpunkti (240 ECTS).

Maģistra profesionālo studiju programmu apjoms ir ne mazāk kā 40 Latvijas KP (60 ECTS kredītpunkti).

Abu veidu – akadēmiskā un profesionālā – bakalaura grādu ieguvējiem ir tiesības studēt maģistrantūrā, bet maģistra grādu ieguvējiem – doktorantūrā. Arī medicīnas, zobārstniecības un

⁵ MK noteikumi Nr.211 „Noteikumi par valsts profesionālās vidējās izglītības standartu un valsts arodizglītības standartu” (27.06.2000.)

⁶ MK noteikumi Nr.240 „Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu” (13.05.2014.). Iepriekš - MK noteikumi Nr.2 „Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu” (03.01.2002.)

farmācijas profesionālajās studijās iegūstamo grādu (5 un 6 gadu studijas) ieguvēji var turpināt studijas doktorantūrā.

Profesionālajā augstākajā izglītībā bez bakalaura un maģistra programmām pastāv arī cits programmu iedalījums:

- **Pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības (koledžas) studiju programmas**, pēc kuru apguves iegūst Latvijas 4. līmeņa profesionālo kvalifikāciju (LKI 5. līmenis). Programmu apjoms ir 80-120 KP (120-180 ECTS kredītpunkti), un tās pamatā ir paredzētas profesijas apguvei, taču to absolventi var turpināt studijas otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmās.
- **Otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programmas**, pēc kuru apguves iegūst Latvijas 5. līmeņa profesionālo kvalifikāciju (LKI 6.-7. līmenis). Šīs programmas ir vismaz 40 KP (60 ECTS kredītpunkti) apjomā pēc bakalaura grāda ieguves (īsās profesionālās programmas) vai vismaz 160 KP (240 ECTS kredītpunkti) apjomā pēc vidējās izglītības ieguves. Abos gadījumos programmas ietver praksi un valsts pārbaudījumu, tai skaitā noslēguma darbu. Ja programma 160 KP (240 ECTS) apjomā ietver bakalaura programmas obligāto daļu, absolventi iegūst tiesības stāties maģistrantūrā.⁷

Pirmā un otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartus nosaka MK noteikumi⁸.

Doktorantūra (LKI/EKI 8. līmenis)

Kopš 2000. gada 1. janvāra Latvijā tiek piešķirts viena veida zinātniskais grāds – doktora grāds, kas atbilst LKI 8. līmenim. Uzņemšanai doktorantūrā ir nepieciešams maģistra līmeņa grāds. Doktora grādu piešķir personai, kura ir sekmīgi nokārtojusi eksāmenus izraudzītajā zinātnes nozarē un pieredzējuša zinātnieka vadībā izstrādājusi un publiski aizstāvējusi promocijas darbu, kas satur oriģinālu pētījumu rezultātus un sniedz jaunas atziņas attiecīgajā zinātņu nozarē.

Uzņemšanas nosacījumi

Lai iegūtu tiesības iestāties augstskolā/koledžā, jāiegūst vidējā izglītība. vispārējās vai profesionālās vidējās izglītības programmā. Reflektantus uzņem augstskolā vai koledžā saskaņā ar MK 2006. gada 10. oktobra noteikumiem Nr.846 „Noteikumi par prasībām, kritērijiem un kārtību uzņemšanai studiju programmās”.

No 2006. gada, studentu uzņemšanas konkurss bakalaura un profesionālajās studiju programmās, kurās uzņemšanas prasība ir iepriekš iegūta vidējā izglītība, balstās uz centralizēto eksāmenu rezultātiem.

Augstskolas un koledžas var noteikt papildu prasības attiecībā uz iepriekšējo izglītību, īpašu piemērotību un sagatavotību vai citu nosacījumu.

⁷ MK noteikumi Nr.202 „Kārtība, kādā izsniedz valsts atzītus augstāko izglītību apliecinājošus dokumentus” (16.04.2013.)

⁸ MK noteikumi Nr.141 „Noteikumi par pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu” (20.03.2001.), MK noteikumi Nr.512 „Noteikumi par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu” (26.08.2014.)

1. tabula. Latvijas formālās izglītības dokumenti atbilstoši LKI līmenim

Izglītības dokumenti (kvalifikācijas)	LKI līmenis
Apliecība par vispārējo pamatizglītību (speciālās izglītības programmas izglītojamajiem ar (smagiem) garīgās attīstības traucējumiem vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem)	1.
Apliecība par vispārējo pamatizglītību Apliecība par profesionālo pamatizglītību Profesionālās kvalifikācijas apliecība (pamatizglītības pakāpē)	2.
Atestāts par arodizglītību Profesionālās kvalifikācijas apliecība (arodizglītības pakāpē)	3.
Atestāts par vispārējo vidējo izglītību Diploms par profesionālo vidējo izglītību Profesionālās kvalifikācijas apliecība (vidējās izglītības pakāpē)	4.
Pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības diploms (koledžas izglītība, studiju ilgums pilna laika studijās 2-3 gadi)	5.
Bakalaura diploms Profesionālā bakalaura diploms Profesionālās augstākās izglītības diploms, augstākās profesionālās kvalifikācijas diploms (studiju ilgums pilna laika studijās – vismaz 4 gadi)	6.
Maģistra diploms Profesionālā maģistra diploms Profesionālās augstākās izglītības diploms, augstākās profesionālās kvalifikācijas diploms (kopējais pilna laika studiju ilgums – vismaz 5 gadi)	7.
Doktora diploms	8.

1.2. Mācīšanās rezultātu nozīme Latvijas izglītības sistēmā

LKI ietekme attiecībā uz pāreju uz mācīšanās rezultātos balstītu vispārējo, profesionālo un augstāko izglītību

Mācīšanās rezultātu elementi atsevišķos normatīvajos aktos tika atspoguļoti jau pirms Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras (LKI) izveides. To apliecina, piemēram, 2009. gada beigās veiktie grozījumi „Mūžizglītības politikas pamatnostādņēs 2007.-2013. gadam”, kuri paredzēja izveidot mācīšanās rezultātos balstītu kvalifikāciju ietvarstruktūru⁹. Tomēr iesaistīto pušu izpratni par mācīšanās rezultātiem kā apgalvojumiem, ko izglītības guvējs zina, saprot un spēj veikt, pabeidzot kādu mācīšanās posmu, nostiprināja darbs pie LKI izstrādes.¹⁰ Tā kā LKI izveide rosināja iesaistīto pušu diskusijas par mācīšanās rezultātu nozīmi izglītībā, tika ieviestas izmaiņas normatīvajā regulējumā. Mācīšanās rezultātu pieejas un LKI attīstību savstarpējo saistību parāda arī 18.06.2015. grozījumi Izglītības likumā (stājās spēkā 16.07.2015.) kuros tiek definēta Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra un to raksturojošie mācīšanās rezultāti.¹¹

Mācīšanās rezultātu izmantošanu izglītības procesā nodrošina izglītības saturu regulējošie normatīvie akti (t.i., valsts izglītības un profesiju standarti), valsts eksāmenu sistēma, kā arī izglītības iestāžu un programmu licencēšana un akreditācija.¹²

1.2.1. Vispārējā izglītībā

Vispārējās izglītības saturu nosaka:

- Valsts izglītības standarti, t.i., valsts vispārējās pamata¹³ un vidējās¹⁴ izglītības standarts, kā arī mācību priekšmetu standarti (Ministru kabineta noteikumi);

⁹ Kinta, G. (2014). Mācīšanās rezultātu nozīme profesionālās vidējās izglītības vadībā. Promocijas darbs. Rīga: Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte.

¹⁰ Akadēmiskās informācijas centrs un Izglītības un zinātnes ministrija (2012). Latvijas izglītības sistēmas piesaiste Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai mūžizglītībai un Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūrai. Pašvērtējuma ziņojums. 2. versija. Rīga: Akadēmiskās informācijas centrs un Izglītības un zinātnes ministrijas Politikas koordinācijas departaments. http://www.nki-latvija.lv/content/files/Latvijas-pasvertejuma-zinojums-2-versija_maijs-2012.pdf

¹¹ Izglītības likums.8.¹ pants. Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra.

(1) Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra ir astoņu līmeņu sistēma, kas aptver izglītības pakāpes (pamatizglītība, vidējā izglītība, augstākā izglītība) un visus izglītības veidus (vispārējā izglītība, profesionālā izglītība, akadēmiskā izglītība), kā arī ārpus formālās izglītības sistēmas iegūto profesionālo kvalifikāciju. Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra ir piesaistīta Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai.

(2) Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņus raksturo attiecīgajā līmenī **sasniedzamie mācīšanās rezultāti**. Katrā nākamajā līmenī ir ietvertas iepriekšējam līmenim noteiktās **zināšanas, prasmes un kompetence**.” [...]

¹² Akadēmiskās informācijas centrs (2013). Mācīšanās rezultātu ieviešana Latvijas izglītības iestādēs. Pētījuma ziņojums. http://www.nki-latvija.lv/content/files/MR_petijuma_zinojums_2013.pdf

¹³ MK noteikumi Nr. 468 „Noteikumi par valsts pamatzglītības standartu, pamatzglītības mācību priekšmetu standartiem un pamatzglītības programmu paraugiem” (spēkā no 23.08.2014.), <http://likumi.lv/doc.php?id=268342>

- Vispārējās izglītības programmas (izstrādā vispārējās izglītības iestādes atbilstoši normatīvajam regulējumam).

Kopumā, salīdzinot MK noteikumus, kas bija spēkā LKI izveides laikā no 2009.–2011. gadam un tos, kas ir spēkā šī ziņojuma rakstīšanas brīdī, var secināt, ka vispārējā izglītībā nav vērojamas izmaiņas saistībā ar mācīšanās rezultātu pieejas ieviešanu. Taču viena no izglītības politikas prioritātēm ir pārveidot vispārējās izglītības saturu, balstot to uz kompetencēm.

Pamatizglītības programmu galvenie mērķi 2016. gadā nav mainīti, un tie ir:

1. nodrošināt izglītojamo ar sabiedriskajai un personiskajai dzīvei nepieciešamajām pamatzināšanām un pamatprasmēm;
2. radīt pamatu izglītojamā turpmākajai izglītībai;
3. veicināt izglītojamā harmonisku veidošanos un attīstību;
4. sekmēt izglītojamā atbildīgu attieksmi pret sevi, ģimeni, sabiedrību, vidi un valsti.

Vispārējās vidējās izglītības programmu galvenie mērķi 2016. gadā nav mainīti un tie ir

1. nodrošināt izglītojamo ar zināšanām un prasmēm, kas ir nepieciešamas personiskai izaugsmei un attīstībai, pilsoniskai līdzdalībai, nodarbinātībai, sociālajai integrācijai un izglītības turpināšanai;
2. veicināt izglītojamā pilnveidošanos par garīgi, emocionāli un fiziski attīstītu personību un izkopt veselīga dzīvesveida paradumus;
3. sekmēt izglītojamā sociāli aktīvu attieksmi, saglabājot un attīstot savu valodu, etnisko un kultūras savdabību, kā arī pilnveidot izpratni par Latvijas Republikas Satversmē un citos tiesību aktos ietvertajiem cilvēktiesību pamatprincipiem;
4. izkopt izglītojamā prasmi patstāvīgi mācīties un pilnveidoties, motivēt mūžizglītībai un apzinātai karjeras izvēlei.

1.2.2. Profesionālajā izglītība

Profesionālo izglītību regulējošajos normatīvajos aktos parasti ir pieminēti ar mācīšanās rezultātiem saistīti jēdzieni – visbiežāk „zināšanas” un „prasmes”, pēc grozījumiem Profesionālās izglītības likuma 24. pantā (spēkā no 25.10.2006.), saistībā ar profesiju standartiem parādās arī „attieksmes” un „kompetences” – nesniedzot minēto jēdzienu definīcijas.¹⁴ Jēdziens „sasniežamie rezultāti” Profesionālās izglītības likuma 25. pantā ar grozījumiem (spēkā no 15.05.2015.) tika iekļauts 2015.gadā. Pakāpeniski tika ieviesti arī atsevišķu terminu skaidrojumi, piemēram, grozījumi Profesionālās izglītības likuma 2. punkta 8¹. apakšpunktā (spēkā no 1.07.2010.) noteica, ka profesionālā kompetence ir „profesionālās darbības veikšanai nepieciešamo zināšanu, prasmju un atbildības kopums noteiktā darba situācijā”.

¹⁴ MK noteikumi Nr. 281 „Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu, mācību priekšmetu standartiem un izglītības programmu paraugiem” (spēkā no 6.06.2013.), <http://likumi.lv/doc.php?id=257229>

¹⁵ Kinta, G. (2014). Mācīšanās rezultātu nozīme profesionālās vidējās izglītības vadībā. Promocijas darbs. Rīga: Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte.

Profesionālās izglītības saturu¹⁶ regulē šādi dokumenti:

- 1) valsts profesionālās izglītības standarts;
- 2) profesijas standarts vai profesionālās kvalifikācijas prasības, ja profesijai nav nepieciešams izstrādāt profesijas standartu, ko saskaņo ar Nacionālās trīspusējās sadarbības padomes Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadomi;
- 3) nozares kvalifikāciju struktūras apraksts, kuru izstrādā un aktualizē Ministru kabineta noteikta institūcija, saskaņojot ar nozares ekspertu padomi un Nacionālās trīspusējās sadarbības padomes Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadomi;
- 4) profesionālās izglītības programma (izstrādā profesionālās izglītības iestāde).

Attiecībā uz mācīšanās rezultātu ieviešanu profesionālajā izglītībā 2017. gada 21. septembrī Ministru kabinets pieņēma grozījumus profesionālās izglītības standartā¹⁷. Profesionālajā izglītībā ir paredzēta aizvien plašāka izglītības programmu modulārās pieejas ieviešana, tādēļ grozījumi profesionālās vidējās izglītības un arodizglītības obligātajā profesionālajā saturā līdzās mācību priekšmetam paredz arī moduļus. Moduļu pamatā ir mācīšanās rezultāti, kas sastāv no novērtējuma un pierādāma zināšanu, prasmju un kompetenču kopuma. Profesionālās Izglītības likuma¹⁸ 1. panta 2⁴.punktā noteikts, ka modulis — profesionālās kvalifikācijas sastāvdaļa, tā pamatā ir sasniedzamie mācīšanās rezultāti kā novērtējams un pierādāms zināšanu, prasmju un kompetenču kopums.

Ministru kabineta noteikumi Nr.149 „Profesiju standartu izstrādes kārtība”¹⁹ (spēkā no 3.03.2007.), kuri zaudēja spēku 1.01.2016., regulēja profesiju standartu saturu un izstrādes procedūras 2011.-2012. gadā, kad tika sagatavots un iesaistītās puses apsprieda Pašvērtējuma ziņojumu²⁰. Ziņojumā ir raksturota profesiju standartu nozīme attiecībā uz mācīšanās rezultātiem profesionālajā izglītībā. 2016. gada septembrī tika apstiprināti jauni Ministru kabineta noteikumi Nr.633 „Profesijas standarta, profesionālās kvalifikācijas prasību (ja profesijai neapstiprina profesijas standartu) un nozares kvalifikāciju struktūras izstrādes kārtība”²¹ (spēkā no 30.09.2016.). Jauno noteikumu darbība ir paplašināta, saskaņā ar grozījumiem Profesionālās izglītības likumā, aptverot arī profesionālās kvalifikācijas prasību un nozares kvalifikāciju struktūru izstrādi; turklāt noteikumos ir iekļauta atsauce uz minēto dokumentu saistību ar attiecīgo LKI līmeni. Atšķirībā no 2007.gada Ministru kabineta noteikumiem, kuros profesiju standartu saturs tika noteikts pamatteksta 5. punktā un pielikumā, jaunajos noteikumos katra dokumenta galvenie elementi ir atspoguļoti pielikumos (sk. 2. tabulu).

¹⁶ Profesionālās izglītības likums, 22. pants (spēkā no 14.07.1999. ar grozījumiem, kas stājās spēkā 06.07.2017.), <http://likumi.lv/doc.php?id=20244>

¹⁷ www.valsts.gov.lv Grozījumi Ministru kabineta 2000. gada 27. jūnija noteikumos Nr. 211 "Noteikumi par valsts profesionālās vidējās izglītības standartu un valsts arodizglītības standartu" Ministru kabineta 19.09.2017. noteikumi Nr. 564/LV, 188 (6015), 21.09.2017. Stājas spēkā 22.09.2017. <https://likumi.lv/doc.php?id=8533>

¹⁸ Profesionālās izglītības likums (spēkā no 14.07.1999. ar grozījumiem, kas stājās spēkā 06.07.2017.), <http://likumi.lv/doc.php?id=20244>

¹⁹ <http://likumi.lv/doc.php?id=153849>

²⁰ Akadēmiskās informācijas centrs un Izglītības un zinātnes ministrija (2012). Latvijas izglītības sistēmas piesaiste Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai mūžizglītībai un Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūrai. Pašvērtējuma ziņojums. 2. versija. Rīga: Akadēmiskās informācijas centrs un Izglītības un zinātnes ministrijas Politikas koordinācijas departaments. http://www.nki-latvija.lv/content/files/Latvijas-pasvertejuma-zinojums-2-versija_maijs-2012.pdf

²¹ <http://likumi.lv/doc.php?id=285032>

2. tabula. Profesiju standartu galvenie elementi 2010. un 2016. gadā

<p>MK noteikumi „Profesiju standartu izstrādes kārtība” (spēkā no 3.03.2007.-1.01.2016.)</p>	<p>MK noteikumi „Profesijas standarta, profesionālās kvalifikācijas prasību (ja profesijai neapstiprina profesijas standartu) un nozares kvalifikāciju struktūras izstrādes kārtība” (spēkā no 30.09.2016.)</p>
<p>5. Šo noteikumu 4.punktā minētā darba grupa nosaka:</p> <p>5.1. profesijai raksturīgos pienākumus un uzdevumus;</p> <p>5.2. profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās prasmes;</p> <p>5.3. profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas (norāda priekšstata, izpratnes vai lietošanas līmeni);</p> <p>5.4. profesionālās darbības veikšanai nepieciešamo profesionālo kompetenci (nepieciešamās prasmes, zināšanas un atbildību noteiktās darba situācijās);</p> <p>5.5. profesijas vietu nozares kvalifikāciju struktūrā un nodarbinātības aprakstu, kurā sniedz profesionālās darbības pamatuzdevumu kopsavilkumu.</p>	<p><u>1. pielikums. Profesijas standarts</u> [...]</p> <p>3. Profesionālās darbības pamatuzdevumu un pienākumu kopsavilkums</p> <p>4. Profesionālās darbības pamatuzdevumu un pienākumu izpildei nepieciešamās prasmes un attieksmes, profesionālās zināšanas un kompetences <i>Tabulā: [...] Kompetences (kvalifikācijas līmenis)</i></p> <p>5. Profesionālās darbības pamatuzdevumu un pienākumu izpildei nepieciešamās prasmes un attieksmes, vispārējās zināšanas un kompetences <i>Tabulā: [...] Kompetences (kvalifikācijas līmenis)</i> [...]</p> <p><u>2. pielikums. Profesionālās kvalifikācijas prasības</u> [...]</p> <p>3. Darba uzdevumu veikšanai nepieciešamās prasmes un attieksmes, zināšanas un profesionālās kompetences <i>Tabulā: [...] Kompetences (kvalifikācijas līmenis)</i> [...]</p> <p><u>3. pielikums. Nozares kvalifikāciju struktūra</u></p> <p>1.Nozares profesiju vispārīgs raksturojums</p> <p>1.1.Kvalifikācijas līmenis</p> <p>1.2.Nozares profesiju kvalifikācijas līmeņa raksturojums (sasniedzamie mācīšanās rezultāti: zināšanas, prasmes, kompetence, autonomija un atbildība) [...]</p>

Attiecībā uz profesionālās izglītības programmas galvenajiem elementiem Profesionālās izglītības likumā ir izstrādāti un apstiprināti grozījumi, salīdzinot ar situācijas aprakstu Pašvērtējuma ziņojumā. Jēdziens „sasniedzamie rezultāti” likumā ir pieminēts raksturojot profesionālās izglītības programmu struktūru, kā arī termina “moduļa programma” skaidrojumā (1. panta 2⁵.punkts). Likumā termina “modulis” skaidrojumā (1. panta 2⁴. punkts) ir ietverts jēdziens “sasniedzamie mācīšanās rezultāti” kā novērtējams un pierādāms zināšanu, prasmju un kompetenču kopums

3. tabula. Profesionālās izglītības programmu galvenie elementi 2010. un 2016. gadā

Profesionālās izglītības likums, 25. pants (spēkā no 1.07.2010.-31.12.2010.)	Profesionālās izglītības likums, 25. pants (ar grozījumiem, kas ir spēkā no 06.07.2017.)
<p>25. pants. Profesionālās izglītības programma</p> <p>(1) Profesionālās izglītības programma ir profesionālo izglītību reglamentējošs dokuments, kas atbilstoši attiecīgās izglītības pakāpes valsts profesionālās izglītības standartam un profesijas standartam nosaka:</p> <p>1) profesionālās izglītības programmas uzdevumus;</p> <p>2) profesionālās izglītības programmas saturu;</p> <p>3) profesionālās izglītības programmas īstenošanas plānu;</p> <p>4) prasības attiecībā uz iepriekš iegūto izglītību;</p> <p>5) profesionālās izglītības programmas īstenošanai nepieciešamo personālu, finanšu un materiālos līdzekļus.</p> <p>(2) Profesionālās izglītības programmu izstrādā izglītības iestāde, saskaņojot ar tās dibinātāju.</p>	<p>25. pants. Profesionālās izglītības programma</p> <p>(1) Profesionālās izglītības programma ir profesionālo izglītību reglamentējošs dokuments, kas atbilstoši attiecīgās izglītības pakāpes valsts profesionālās izglītības standartam un profesijas standartam vai profesionālās kvalifikācijas prasībām (ja profesijai nav nepieciešams izstrādāt profesijas standartu) nosaka:</p> <p>1) profesionālās izglītības programmas mērķi un sasniedzamos rezultātus;</p> <p>2) profesionālās izglītības programmas saturu;</p> <p>3) profesionālās izglītības programmas īstenošanas plānu;</p> <p>4) prasības attiecībā uz iepriekš iegūto izglītību;</p> <p>5) profesionālās izglītības programmas līmeni Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūrā;</p> <p>6) profesionālās izglītības programmas īstenošanai nepieciešamo personālu, finanšu un materiālos līdzekļus.</p> <p>(2) Profesionālās izglītības programmu izstrādā izglītības iestāde, saskaņojot ar tās dibinātāju.</p>

Lai noteiktu, vai profesionālās izglītības guvēji mācību laikā (LKI 2.-4. līmenis) ir apguvuši nepieciešamās zināšanas, prasmes un kompetences, profesionālās izglītības programmu noslēgumā, tiek organizēts profesionālās kvalifikācijas eksāmens. Kvalifikācijas eksāmenu saturu un norisi regulē Ministru kabineta noteikumi²². Šajos noteikumos pētāmajā laika posmā nav veikti grozījumi attiecībā uz mācīšanās rezultātu nozīmes nostiprināšanu profesionālās kvalifikācijas eksāmenos.

Politikas plānošanas dokumentos (piemēram, koncepcija „Profesionālās izglītības pievilcības paaugstināšana un sociālo partneru līdzdalība profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā”²³) noteiktā profesionālās izglītības pievilcības veicināšanas un modernizācijas mērķa sasniegšanai, profesionālajā izglītības organizācijā un saturā tiek veiktas reformas – piemēram, notiek profesionālās izglītības modularizācija, definēti sasniedzamie rezultāti

²² MK noteikumi Nr.662 „Profesionālās kvalifikācijas eksāmenu norises kārtība akreditētās profesionālās izglītības programmās” (spēkā no 1.09.2011.), <http://likumi.lv/doc.php?id=235206>

²³ Izglītības un zinātnes ministrija (2009). Koncepcija „Profesionālās izglītības pievilcības paaugstināšana un sociālo partneru līdzdalība profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā”, <http://polsis.mk.gov.lv/documents/3163>

profesionālās izglītības programmās, pārskatīti profesijas standarti, kā arī nodrošināta ārpus formālās izglītības apgūtās profesionālās kompetences novērtēšana. Eiropas Sociālā fonda projekta „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” (2010.-2015.) ietvaros, kuru īstenoja Valsts izglītības attīstības aģentūra un Latvijas Darba devēju konfederācija, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība, Valsts izglītības satura centrs un Izglītības kvalitātes valsts dienests, tika īstenoti pasākumi, kas sniegs atbalstu ECVET principu ieviešanai, tika izveidota nozaru kvalifikāciju sistēma (14 nozares), 60 jauni profesiju standarti profesijām un 20 profesionālās kvalifikācijas pamatprasības specializācijām, tika izstrādātas 56 modulārās izglītības programmas (t.sk. 22 profesionālās izglītības pamatprogrammas un 34 profesionālās tālākizglītības programmas).²⁴ Profesionālās izglītības saturu regulējošo dokumentu izstrāde turpināsies – 2016.gada aprīlī tika apstiprināti Ministru kabineta noteikumi par 8.5.2. specifiskā atbalsta mērķa „Nodrošināt profesionālās izglītības atbilstību Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūrai” īstenošanu²⁵.

Plašāk par nozaru kvalifikāciju ietvarstruktūrām skatīt 3.6. nodaļā.

1.2.3. Augstākajā izglītība

Kopš 2011. gada studiju rezultāti ir obligāti augstākās izglītības studiju programmu daļa, tomēr jau no 2004. gada augstākās izglītības sektors ir izstrādājis studiju rezultātus, balstoties uz Boloņas cikla aprakstiem, kas tika integrēti LKI aprakstos un apstiprināti Ministru kabinetā 2010. gada oktobrī.²⁶

Pirms Boloņas procesa instrumentu – Nacionālās kvalifikāciju ietvarstruktūras, ECTS, Diploma pielikuma, kvalitātes nodrošināšanas, studiju rezultātu – ieviešanas Latvijas augstākās izglītības kvalifikācijas tika aprakstītas, izmantojot uzņemšanas nosacījumus, studiju programmas ilgumu, kā arī studiju saturu. Savukārt Latvijas augstākās izglītības ietvarstruktūrā, kas tika integrēta LKI, katra kvalifikācija tika raksturota ar līmeni, sasniedzamajiem studiju rezultātiem un studiju rezultātu sasniegšanai nepieciešamo darba apjomu (kredītpunktos).²⁷

Izstrādātie līmeņu apraksti augstākajā izglītībā, kas 2010. gadā ar grozījumiem tika integrēti MK noteikumos (šobrīd MK noteikumi Nr.322 „Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju” (13.06.2017.)), atbilst LKI 5.-8. līmeņu aprakstiem.²⁸

²⁴ Valsts izglītības attīstības aģentūra (2015). Ieteikumi par nosacījumiem ECVET principu ieviešanai Latvijas profesionālajā izglītībā.

²⁵ Ministru kabineta noteikumi Nr. 262 „Darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 8.5.2. specifiskā atbalsta mērķa „Nodrošināt profesionālās izglītības atbilstību Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūrai” īstenošanas noteikumi” (spēkā no 04.05.2016.), <http://likumi.lv/ta/id/281890-darbibas-programmas-izaugsme-un-nodarbinatiba-8-5-2-specifiska-atbalsta-merka-nodrosinat-profesionalas-izglitiba-atbilstibu>

²⁶ Akadēmiskās informācijas centrs, Arhimēda fonds un Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centrs (2015). Automātiskā atzīšana starp Igauniju, Latviju un Lietuvu. Salīdzinošā pētījuma ziņojums. http://www.aic.lv/portal/content/files/AURBELL%20report_LV_1.pdf

²⁷ Akadēmiskās informācijas centrs un Izglītības un zinātnes ministrija (2012). Latvijas izglītības sistēmas piesaiste Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai mūžizglītībai un Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūrai. Pašvērtējuma ziņojums. 2. versija. Rīga: Akadēmiskās informācijas centrs un Izglītības un zinātnes ministrijas Politikas koordinācijas departaments. http://www.nki-latvija.lv/content/files/Latvijas-pasvertejuma-zinojums-2-versija_maijs-2012.pdf

²⁸ Turpat.

Augstākās izglītības saturu regulē sekojoši dokumenti:

- valsts izglītības standarti, t.i., valsts akadēmiskās izglītības standarts²⁹, valsts pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības standarts³⁰ un valsts otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības standarts³¹ (nosaka Ministru kabinets);
- Profesionālās augstākās izglītības programmām – profesiju standarti³² (nosaka Ministru kabinets);
- Augstākās izglītības studiju programmas (izstrādā augstākās izglītības iestādes atbilstoši normatīvajam regulējumam).

Augstskolu likums³³ nosaka galvenos augstākās izglītības studiju programmas struktūras elementus. Kopš 2010. gada šajā likumā ir veikti virkne grozījumu, ieviešot jēdzienu „studiju rezultāti”, t.i., „studiju programmas, studiju moduļa vai studiju kursa noslēgumā iegūstamais zināšanu, prasmju un kompetences kopums” (ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.08.2011.) un papildinot studiju programmu struktūras elementus.

Ministru kabineta 16.04.2013. noteikumos Nr.202 „Kārtība, kādā izsniedz valsts atzītus augstāko izglītību apliecinošus dokumentus”³⁴, kas stājās spēkā 19.04.2013. tika ieviestas izmaiņas Diploma pielikuma saturā (7. pielikums)³⁵, t.i., 3.2., 4.2. un 8. punktā, norādot atsauci uz studiju rezultātiem.

2014. gadā tika pārskatīti un apstiprināti Ministru kabineta noteikumi par valsts izglītības standartiem augstākajā izglītībā, kuriem ir tieša ietekme uz augstākās izglītības studiju programmu saturu. Pirmkārt, tika apstiprināti jauni Ministru kabineta 13.05.2014. noteikumi Nr.240 „Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu”³⁶, kuros studiju rezultāti ir ietverti studiju programmu stratēģiskajā mērķī.

Otrkārt, tika apstiprināti Ministru kabineta 26.08.2014. noteikumi Nr.512 „Noteikumi par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu”³⁷, kas stājās spēkā 12.09.2014., kuros studiju rezultātu sasniegšana noteikta kā viens no galvenajiem studiju programmu uzdevumiem. Noteikumos vairākkārt uzsvērti studiju rezultāti vai ar tiem saistītie jēdzieni:

²⁹ MK noteikumi Nr. 240 „Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu” (spēkā no 16.05.2014.)

³⁰ MK noteikumi Nr. 141 „Noteikumi par pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu” (spēkā no 5.04.2001.)

³¹ MK noteikumi Nr. 512 „Noteikumi par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu” (spēkā no 12.09.2014.)

³² MK noteikumi Nr. 461 „Noteikumi par Profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatuzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām un Profesiju klasifikatora lietošanas un aktualizēšanas kārtību” (spēkā no 1.06.2010.), <http://likumi.lv/doc.php?id=210806>

³³ Augstskolu likums (spēkā no 1.12.1995., pēdējie grozījumi stājās spēkā 15.07.2016.), <http://likumi.lv/doc.php?id=37967>

³⁴ MK noteikumi Nr. 202 „Kārtība, kādā izsniedz valsts atzītus augstāko izglītību apliecinošus dokumentus” (spēkā no 19.04.2013.), <https://likumi.lv/doc.php?id=256157>

³⁵ Pirms tam Diploma pielikuma saturu regulēja Ministru kabineta noteikumu Nr.656 „Kārtība, kādā izsniedzami valsts atzīti augstāko izglītību apliecinoši izglītības dokumenti” 6. pielikums (spēkā no 06.10.2007.), <http://likumi.lv/ta/id/164267-kartiba-kada-izsniedzami-valsts-atziti-augstako-izglitiba-apliecinosi-izglitibas-dokumenti>

³⁶ <http://likumi.lv/doc.php?id=266187>

³⁷ <https://likumi.lv/doc.php?id=268761>

Savukārt, Ministru kabineta 20.03.2001. noteikumos Nr.141 „Noteikumi par pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu”³⁸ nav veikti grozījumi vai izstrādāta jauna noteikumu versija, lai tajos ieviestu studiju rezultātu jēdzienu. Vienīgi 9.5. punktā pie pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības vērtēšanas pamatprincipiem ir minētas „spējas, zināšanas, prasmes un iemaņas”:

Nemot vērā grozījumus normatīvajos aktos, sākot no 2011. gada, augstskolas pārskatīja īstenotās studiju programmas, lai tajās ieviestu studiju rezultātus un lai tās atbilstu licencēšanas un akreditācijas prasībām.³⁹

1.3. Kvalitātes novērtēšana

1.3.1. Vispārējā un profesionālajā izglītībā

Izglītības programmas akreditācija — tiesību iegūšana izglītības iestādei vai citai šajā likumā noteiktai institūcijai izsniegt valsts atzītu izglītības dokumentu par konkrētai izglītības programmai atbilstošas izglītības ieguvu. Akreditācijas gaitā vērtē attiecīgās izglītības programmas īstenošanas kvalitāti (IL 1. panta 10. punkts). Līdz ar to kvalitātes novērtēšana sasaistāma ar akreditācijas procesu, kura ietvaros tiek izvērtēta kvalitātes nodrošināšana konkrētajā izglītības iestādē. Veikti vairāki grozījumi normatīvajos aktos ar mērķi veicināt talantus attīstošu un konkurētspējīgu izglītību, mazināt administratīvo slogu valsts pārvaldei un izglītības iestādēm, kā arī paplašināt sabiedrības informētību par izglītības kvalitāti un tās nodrošināšanu. Ar grozījumiem tika noteikts, ka piesakoties akreditācijai, izglītības iestādēm un eksaminācijas centriem pašnovērtējuma ziņojums jāsaskaņo ar iestādes dibinātāju, kā arī izglītības iestādes dibinātājam dotas tiesības pieteikt izglītības iestādi akreditācijai. Noteikts arī, ka pašnovērtējuma ziņojumu publisko iestādes vai tās dibinātāja tīmekļa vietnē un tam ir jābūt pieejamam līdz akreditācijas termiņa beigām. Lai nodrošinātu izglītības iestāžu, kas īsteno izglītības programmas vidējā pakāpē, darbības kvalitātes vērtēšanas regularitāti, nolemts, ka tās akreditējamās uz sešiem gadiem. Tāpat noteikta NEP, arodbiedrību un citu biedrību vai nodibinājumu kompetence deleģēt nozares ekspertus dalībai profesionālās izglītības iestāžu, eksaminācijas centru un profesionālās izglītības programmu licencēšanā un akreditācijā un profesionālās kvalifikācijas eksāmenos, sniegt atzinumus lēmumu pieņemšanai par profesionālās izglītības programmu licencēšanu un akreditāciju.

Šajā periodā pieņemti arī **jauni normatīvie akti** saistībā ar vispārējās izglītības un profesionālās izglītības kvalitātes novērtēšanu un akreditāciju, kas stiprina IKVD. Jaunajā nolikumā noteikts jauns kvalitātes dienesta darbības mērķis - nodrošināt kvalitatīvu un tiesisku izglītību, veicot izglītības kvalitātes monitoringu un sniedzot atbalstu izglītības procesa īstenošanā. Kvalitātes dienests koordinē Eiropas kvalitātes nodrošināšanas ietvarstruktūras (EQAVET) un vienoto profesionālās izglītības kvalitātes novērtēšanas rādītāju ieviešanu profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā. Tiek paplašinātas kvalitātes dienesta

³⁸ <http://likumi.lv/doc.php?id=6397>

³⁹ Akadēmiskās informācijas centrs (2013). Mācīšanās rezultātu ieviešana Latvijas izglītības iestādēs. Pētījuma ziņojums. http://www.nki-latvija.lv/content/files/MR_petijuma_zinojums_2013.pdf

funkcijas, ietverot arī valsts un pašvaldību izglītības iestāžu (izņemot augstskolas un koledžas) vadītāju profesionālās darbības novērtēšanas nodrošināšanu un organizēšanu.⁴⁰

Jaunie MK noteikumi⁴¹ pamatā saglabā līdzšinējo izglītības iestāžu, eksaminācijas centru un izglītības programmu akreditācijas kārtību, tomēr paredz vairākas izmaiņas. Piemēram, vairs nenotiks izglītības iestāžu un izglītības programmu akreditācija bez ekspertu komisijas veiktās ārējās vērtēšanas, izņemot, ja akreditācijai pieteikta Izglītības programma, kas klasificēta izglītības programmu kopā, kurai atbilstošu akreditētu Izglītības programmu jau Izglītības iestāde īsteno. Būtisks jauninājums ir arī izglītības iestāžu vadītāju novērtēšanas ieviešana Latvijā. Noteikumos arī iekļauti profesionālās izglītības kvalitātes starptautiskie (EQAVET) indikatori un ietvertas normas OECD rekomendāciju izpildei. Izmaiņas izglītības iestāžu un izglītības programmu akreditācijas kārtībā paredz kvalitātes dienesta tiesības ierosināt ārkārtas akreditāciju un ārkārtas izglītības iestādes vadītāja novērtēšanu pēc izglītības iestādes dibinātāja vai Izglītības un zinātnes ministrijas ierosinājuma. Pildot OECD rekomendāciju veicināt izglītības iestādes dibinātāja iesaisti izglītības iestāžu pašvērtēšanas procesā, ir pastiprināta izglītības iestādes dibinātāja (visbiežāk tā ir pašvaldība) loma izglītības kvalitātes nodrošināšanā. Dibinātājam regulāri jāpārrauga un jāsniedz atbalsts izglītības iestādei akreditācijas ekspertu ieteikumu ieviešanā, bet gadījumā, ja izglītības programma akreditēta tikai uz diviem gadiem, jāizstrādā rīcības plāns akreditācijas ekspertu komisijas ziņojumā norādīto nepilnību novēršanai un ieteikumu ieviešanai. Arī šī plāna nepildīšanas gadījumā varēs ierosināt ārkārtas akreditācijas procesu.

Ar noteikumiem paaugstinātas prasības lēmuma pieņemšanai par izglītības iestādes vai izglītības programmas akreditāciju. Piemēram, noteikts, ka kvalitātes dienests lēmumu par akreditācijas atteikumu pieņem, ja kaut viens no kritērijiem: „Mācību saturs – iestādes īstenotās izglītības programmas”, „Mācīšana un mācīšanās”, „Iekārtas un materiāltehniskie resursi”; „Personālrresursi”, „Izglītojamo drošības garantēšana”, „Izglītības iestādes vadības darbs un personāla pārvaldība” novērtēts ar “nepietiekami”.

Noteikumi ietver arī izmaiņas akreditācijas procesā: 1) lēmumu par akreditācijas termiņa pagarinājumu var pieņemt, bet ne ilgāk par sešiem mēnešiem, ja izglītības iestādes reorganizācijas laikā beidzas akreditācijas termiņš; 2) izglītības iestāde katru gadu līdz 1. septembrim nodrošina izglītības iestādes pašnovērtējuma ziņojuma aktualizāciju un tā pieejamību izglītības iestādes vai dibinātāja tīmekļa vietnē; 3) izglītības iestāde katru gadu līdz 1. februārim (šobrīd līdz 1. decembrim) iesniedz informāciju par ekspertu komisijas ziņojumā norādīto ieteikumu ieviešanu; 4) izglītības iestādes dibinātājs saskaņo, kā arī regulāri pārrauga un sniedz atbalstu izglītības iestādei ieteikumu ieviešanā; 5) kvalitātes dienests pieņem lēmumu par ārkārtas akreditāciju un ārkārtas izglītības iestādes vadītāja novērtēšanu, ja saņemts izglītības iestādes dibinātāja vai IZM ierosinājums, kā arī, ja tiek konstatēts, ka dibinātāja iesniegtais rīcības plāns ekspertu komisijas ziņojumā norādīto nepilnību novēršanai un ieteikumu ieviešanai

⁴⁰ <https://likumi.lv/doc.php?id=256415>

⁴¹ <https://likumi.lv/ta/id/287602>

netiek pildīts; 6) akreditācijas komisijas priekšlikums var atšķirties no ekspertu komisijas priekšlikuma.

Pašreizējās akreditācijas kārtības apraksts (salīdzinot ar 2011. gadu) – iekšējā un ārējā izglītības kvalitātes nodrošināšana

Izglītības kvalitātes novērtēšanas process Latvijā ietver gan starptautisko (dalība starptautiskos izglītības pētījumos OECD PISA, OECD TALIS, u.c.), gan valsts (akreditācija un licencēšana, centralizētie eksāmeni, pārbaudes un diagnosticējošie darbi, nacionālie pētījumi par izglītības politikas jautājumiem, pedagogu novērtēšana, pārvaldība un uzraudzība), gan skolu līmeni (pašvērtēšana un skolu darba kvalitātes nodrošināšana, elektroniskās skolvadības sistēmas, piem. e-klase u.c.).

Izglītības kvalitātes nodrošināšanas un novērtēšanas sistēma joprojām ietver izglītības iestādes darbības un izglītības programmu iekšējo un ārējo novērtēšanu, kā arī izglītības iestāžu vadītāju profesionālās darbības novērtēšanu.

Iekšējā vērtēšana ir izglītības iestādes pašvērtējums, un akreditācijas ietvaros izglītības iestādei ir jā sagatavo pašnovērtējuma ziņojums, kas ir obligāts iestādes un programmu akreditācijas priekšnosacījums. Akreditācijas iesniegums un pašnovērtējuma ziņojums ir pamatā akreditācijas procesa uzsākšanai iestādē un to var iesniegt arī elektroniski, parakstītu ar drošu elektronisko parakstu. Iestādi akreditācijai var pieteikt arī tās dibinātājs un pašvērtējuma ziņojumam jābūt saskaņotam ar izglītības iestādes dibinātāju. Lai nodrošinātu interesētajām pusēm iespējas iegūt informāciju par skolu darba kvalitāti, noteikts, ka pašnovērtējuma ziņojumu publisko iestādes vai tās dibinātāja tīmekļa vietnē un tam ir jābūt pieejamam līdz akreditācijas termiņa beigām.

Ārējā vērtēšana ietver ekspertu novērtējumu izglītības iestādē. Tā sagatavošanā akreditācijas ekspertu komisija īsteno vizītes izglītības iestādēs, pārrunas ar skolas personālu, dibinātājiem, skolēniem, vecākiem, skolas pašpārvaldes institūcijām un sociālajiem partneriem, kā arī tiek nodrošināts metodisks atbalsts izglītības iestādei pašnovērtējumam un sniegts ārējs skatījums par izglītības iestādes darbu, veicinot nepārtrauktu pilnveides procesu. Izglītības iestāžu un programmu akreditācija, kas ir būtisks izglītības vides attīstības un pašpilnveides elements, balstās uz ekspertu komisijas ziņojumu un priekšlikuma akreditācijas komisijai par akreditāciju vai tās atteikumu.

Akreditācijas ekspertu komisijas sastāvā ir dažādu institūciju pārstāvji. To izveido kvalitātes dienests, un tā ir neatkarīga no izglītības iestādes. Ekspertu komisijā var iekļaut IZM, VISC vai kvalitātes dienesta pārstāvjus, pašvaldību izglītības speciālistus un citu institūciju pārstāvjus, t.sk. citu ministriju, pašvaldību, nevalstisko organizāciju, darba devēju, amata meistarū un arodbiedrību, kā arī izglītības iestāžu pārstāvjus, izņemot akreditējamās iestādes pārstāvjus, kas ir apguvuši profesionālās kompetences pilnveides (A) programmu par izglītības iestāžu darbības un izglītības programmu īstenošanas kvalitātes vērtēšanu.

Ņemot vērā, ka profesionālās izglītības process ir orientēts uz konkrētas profesionālās kvalifikācijas ieguvu, lai kvalitatīvi veiktu kvalitātes vērtēšanu profesionālās izglītības akreditācijas, ekspertu komisijās jāiekļauj atbilstīgo nozaru darba devēju un darba ņēmēju organizāciju – asociāciju, apvienību, arodbiedrību, Amatniecības kameras un nozaru sertifikācijas un uzraudzības institūciju (ja tādas pastāv) deleģētie pārstāvji, nodrošinot to sagatavošanu un sistemātisku un obligātu līdzdalību.

Periodā no iepriekšējā ziņojuma sagatavošana līdz šim ir **panākts progress** vispārējās izglītības un profesionālās izglītības kvalitātes novērtēšanā, uzlabojot akreditācijas ekspertu kompetenci kvalitātes vērtēšanā, akreditācijas ekspertu komisiju darbu, ekspertu komisiju ziņojumu kvalitāti, kā arī izpratni izglītības iestādēs par izglītības kvalitātes nodrošināšanas procesu, tā nozīmi un pašvērtējumu kā attīstības un pilnveides instrumentu, tādējādi nodrošinot pamata apstākļus kvalitātes kultūrai skolu sistēmā.

Izglītības kvalitātes novērtēšanas kritēriji (salīdzinot ar 2011. gadu)

Salīdzinot ar MK noteikumu Nr. 852 redakciju, ziņojuma sagatavošanas periodā akreditācijā vērtējamās izglītības iestādes darbības jomas un izglītības iestādes darbības vai izglītības programmas īstenošanas kvalitātes kritēriji mainījušies tikai nedaudz – atdalīts 4.1 un 4.2 kritērijs un papildināts 5.2 kritērijs (skat. 4. tabulu).

4. tabula. Akreditācijā vērtējamās izglītības iestādes darbības jomas un kvalitātes kritēriji (MK noteikumu Nr. 831 22. punkts)

Izglītības iestādes darbības jomas	Kvalitātes kritēriji
1. joma. Mācību saturs (iestādes īstenotās izglītības programmas)	-
2. joma. Mācīšana un mācīšanās	2.1. mācīšanas kvalitāte
	2.2. mācīšanās kvalitāte
	2.3. vērtēšana kā mācību procesa sastāvdaļa
3. joma. Izglītojamo sasniegumi	3.1. izglītojamo sasniegumi ikdienas darbā
	3.2. izglītojamo sasniegumi valsts pārbaudes darbos
4. joma. Atbalsts izglītojamiem	4.1. psiholoģiskais atbalsts, sociālpedagoģiskais atbalsts
	4.2 izglītojamo drošības garantēšana (drošība un darba aizsardzība)
	4.3. atbalsts personības veidošanā
	4.4. atbalsts karjeras izglītībā
	4.5. atbalsts mācību darba diferenciacijai
	4.6. atbalsts izglītojamiem ar speciālām vajadzībām
	4.7. sadarbība ar izglītojamā ģimeni
5. joma. Iestādes vide	5.1. mikroklimats

	5.2. fiziskā vide un vides pieejamība
6. joma. Iestādes resursi	6.1. iekārtas un materiāltehniskie resursi
	6.2. personālrēsu
7. joma. Iestādes darba organizācija, vadība un kvalitātes nodrošināšana	7.1. iestādes darba pašvērtēšana un attīstības plānošana
	7.2. iestādes vadības darbs un personāla pārvaldība
	7.3. iestādes sadarbība ar citām institūcijām

LKI nozīme kvalitātes nodrošināšanā

Izglītības satura un procesa organizēšanas pamatdokuments ir izglītības programma, kuras neatņemama sastāvdaļa ir izglītības programmas mērķi, uzdevumi un plānotie (sasniedzamie, mācīšanās) rezultāti, kas raksturo konkrētās izglītības saturisko atbilstību konkrētam EKI/LKI līmenim. Līdz ar to arī izglītības programmu īstenošanas kvalitātes vērtēšanā un akreditācijas procesā ir jāizvērtē tās satura un mērķu, kā arī īstenošanas atbilstība EKI/LKI, t.sk., vai izglītības iestādē tiek izvirzītas atbilstošas prasības saturam, rezultātiem, mācīšanās un mācīšanās procesam.

1.3.2. Augstākajā izglītībā

Izmaiņas normatīvajos aktos

Salīdzinot ar 2012. gadu, notikušas ievērojamas izmaiņas kvalitātes novērtēšanā augstākajā izglītībā. Kopumā viens no galvenajiem reformu mērķiem ir iedzīvināt Eiropas asociācijas kvalitātes nodrošināšanai augstākajā izglītībā (ENQA) izstrādāto dokumentu „Standarti un vadlīnijas kvalitātes nodrošināšanai Eiropas augstākās izglītības telpā”. Saskaņā ar to augstskolu akreditācijas aģentūrām jābūt neatkarīgām institūcijām, lai to lēmumus nevarētu ietekmēt trešās personas, tādas kā augstākās izglītības iestādes, ministrijas vai citas ieinteresētās puses. Lai to īstenotu, tika pieņemts lēmums no 2015. gada šo funkciju nodot Akadēmiskās informācijas centram, izveidojot tā ietvaros Augstākās izglītības kvalitātes aģentūru (AIKA). Līdz tam no 2013. līdz 2015. gadam akreditāciju organizēja Izglītības un zinātnes ministrija. Vēl pirms tam (1995 – 2013) - iepriekšējā Pašvērtējuma ziņojuma sagatavošanās laikā augstskolu akreditāciju veica Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centrs.

Lai iekļautu normatīvajos aktos ESG standartus un institucionālās izmaiņas, tika veiktas izmaiņas Augstskolu likumā, kā arī izstrādāti un apstiprināti virkne Ministru kabineta noteikumu, kas nosaka licencēšanas un akreditēšanas kārtību, pamatojoties uz kuriem, izstrādātas metodikas studiju programmu licencēšanas organizēšanai, studiju virzienu novērtēšanai un augstskolu un koledžu novērtēšanai.

Augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas sistēmu veido studiju programmu licencēšana un studiju virzienu akreditēšana, kas ietver iekšējo kvalitātes novērtēšanu un ārējo kvalitātes novērtēšanu.

Ārējā kvalitātes novērtēšana

- **Studiju programmu licencēšana**

Atbilstoši Augstskolu likuma 1. pantam studiju programmas licencēšana ir “tiesību piešķiršana augstskolai, koledžai vai to filiālēm īstenot noteiktu studiju programmu”. Licencēšanas kārtību nosaka MK noteikumi Nr. 408 „Studiju programmu licencēšanas noteikumi”⁴². Augstskolu likuma 55.² pantā iezīmēts studiju programmas licencēšanas process. Licence nepieciešama ikvienas studiju programmas īstenošanai, pēc tās saņemšanas gada laikā sāk īstenot attiecīgo studiju programmu.

Iesniegumu par licencēšanu augstskola/ koledža iesniedz Akadēmiskās informācijas centrā, kas organizē licencēšanas procesu. Iesniegumam jāpievieno informācija par augstskolu, studiju programmu, tās īstenošanā iesaistītajiem mācībspēkiem un citiem aspektiem.⁴³ Pēc dokumentu pārbaudes un visas nepieciešamās informācijas saņemšanas aģentūra uzsāk novērtēšanas procedūru. Studiju programmas novērtēšanu veic divi nozares eksperti, kurus apstiprina licencēšanas komisija. Pēc novērtēšanas vizītes augstskolā/ koledžā eksperti sagatavo kopīgu atzinumu. Ar to iepazīstas licencēšanas komisija un pieņem lēmumu par licencēšanu vai atteikumu piešķirt licenci.

Ja studiju programma atbilst augstskolas vai koledžas studiju virzienam un citām normatīvo aktu prasībām, tiek pieņemts lēmums par tās licencēšanu un Akadēmiskās informācijas centrs izsniedz augstskolai vai koledžai izglītības un zinātnes ministra parakstītu licenci. (Augstskolu likuma 55.² panta 2. punkts)

Ja tiek pieņemts lēmums par atteikumu licencēt studiju programmu, augstskola vai koledža ir tiesīga iesniegt iesniegumu par attiecīgajam studiju virzienam atbilstošas studiju programmas licencēšanu ne agrāk kā pēc sešiem mēnešiem (Augstskolu likuma 55.² panta 5. punkts).

Lai saņemtu licenci studiju programmas īstenošanai jaunā studiju virzienā, augstskolai/ koledžai pirms tam jāiesniedz iesniegums Izglītības un zinātnes ministrijā par jauna studiju virziena atvēršanu. Šo lēmumu pieņem Ministru kabinets, izvērtējot augstskolas vai koledžas resursus, kā arī studiju virziena atbilstību valsts attīstības prioritātēm.

- **Studiju virziena akreditēšana**

Saskaņā ar Augstskolu likuma 1. pantu studiju virziena akreditācija ir “pārbaude nolūkā noteikt augstskolas vai koledžas resursu kvalitāti un spēju atbilstoši normatīvo aktu prasībām īstenot noteiktam studiju virzienam atbilstošu studiju programmu. Augstskolas vai koledžas studiju virziena akreditācija dod tiesības augstskolai vai koledžai izsniegt valsts atzītu augstākās izglītības diplomu par attiecīgajam studiju virzienam atbilstošas studiju programmas sekmīgu apguvi.”

⁴²<http://likumi.lv/ta/id/275563-studiju-programmu-licencesanas-noteikumi>

⁴³<http://www.aic.lv/portal/content/files/SPLicencesanasOrganizesanasMetodika.PDF>

Studiju virzienu akreditācijas kārtību nosaka Augstskolu likuma 55.³ pants, MK noteikumi Nr. 407 "Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi"⁴⁴ un Studiju virzienu novērtēšanas metodika⁴⁵.

Augstskolas vai koledžas studiju virziens akreditējams divu gadu laikā pēc tam, kad uzsākta pirmās šim studiju virzienam atbilstošas studiju programmas īstenošana (Augstskolu likuma 55.³ panta 1. punkts). Studiju virzienu akreditāciju organizē Akadēmiskās informācijas centrs (1¹.punkts) atbilstoši MK noteikumos Nr.407 noteiktajiem studiju virzieniem un to akreditācijas kārtībai.⁴⁶

Lai uzsāktu studiju virziena akreditāciju, augstskola sagatavo iesniegumu, kuram tiek pievienota informācija par augstskolu un studiju virzienam atbilstošajām studiju programmām, kā arī studiju virziena pašnovērtējuma ziņojums. Pēc akreditācijas iesnieguma un dokumentu pārbaudes aģentūra izveido piecu ekspertu grupu. Tā pēc iepazīšanās ar dokumentāciju un novērtēšanas vizītes augstskolā/ koledžā vienojas par vērtējumu un sagatavo kopīgu atzinumu, uz kā pamata Akreditācijas komisija pieņem lēmumu par akreditāciju un tās ilgumu. Studiju virzienu attiecīgajā augstskolā vai koledžā akreditē uz sešiem gadiem. Ja studiju virziena akreditācijas procesā konstatēta augstskolas vai koledžas resursu un spēju neatbilstība normatīvo aktu prasībām, bet tā novēršama studiju virziena akreditācijas termiņa ietvaros, attiecīgais studiju virziens augstskolā vai koledžā tiek akreditēts uz diviem gadiem. Šajā periodā augstskolai vai koledžai jānovērš konstatētie trūkumi, kā arī jāsniedz ziņojums par minēto trūkumu novēršanu. Augstskolai vai koledžai var arī ierosināt slēgt atsevišķu šim studiju virzienam atbilstošu studiju programmu. Ja tiek pieņemts lēmums par studiju virziena akreditāciju augstskolā vai koledžā, tai tiek izsniegta izglītības un zinātnes ministra parakstīta studiju virziena akreditācijas lapa.

• **Augstskolu un koledžu akreditēšana**

Augstskolu likums nosaka, ka augstskolas vai koledžas **akreditācija ir "augstskolas vai koledžas darba organizācijas un resursu kvalitātes pārbaude, kuras rezultātā tai piešķir valsts atzītas augstskolas vai koledžas statusu"**⁴⁷. Saskaņā ar AL 9. panta "Augstskolu un koledžu akreditācija" otrajā daļā noteikto Augstskola vai koledža ir tiesīga izsniegt valstiski atzītus diplomus par attiecīgas studiju programmas apguvi, ja izpildīti šādi nosacījumi:

- 1) attiecīgā augstskola vai koledža ir akreditēta;
- 2) attiecīgā studiju programma ir akreditēta;
- 3) augstskolas satversme vai koledžas nolikums apstiprināts Saeimā vai attiecīgi Ministru kabinetā.

Akreditācijas kārtība noteikta MK noteikumos Nr. 407 "Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi" un Augstskolu un koledžu novērtēšanas metodikā⁴⁸. Līdzīgi kā studiju virzienu akreditācijā sākumā ir augstskolas sagatavots iesniegums ar detalizētu informāciju un

⁴⁴<http://likumi.lv/ta/id/275560-augstskolu-koledzu-un-studiju-virzienu-akreditācijas-noteikumi>

⁴⁵http://www.aic.lv/portal/content/files/Studiju_virzienu_novertesanas_metodika_30032016.pdf

⁴⁶ Ministru kabineta 2015. gada 14. jūlijā noteikumi Nr. 407 "Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi"

⁴⁷ Augstskolu likuma 1. pants.

⁴⁸http://www.aic.lv/portal/content/files/Augstskolu_un_koledzu_novertesanas_metodika.PDF

pašnovērtējuma ziņojumu. Pēc iepazīšanās ar dokumentiem aģentūra izveido septiņu ekspertu grupu, kas izvērtē iesniegto informāciju un pēc novērtēšanas vizītes sagatavo kopīgu atzinumu. Augstākās izglītības padome pieņem lēmumu par augstskolas / koledžas akreditāciju: Lēmumu par augstskolas vai koledžas akreditāciju pieņem padome, ja lēmuma pieņemšanas dienā ir akreditēta ne mazāk kā puse no studiju virzieniem, kuros augstskola vai koledža īsteno studiju programmas.

Pēc Augstākās izglītības padomes atzinuma saņemšanas par akreditāciju, Akadēmiskās informācijas centrs izsniedz izglītības un zinātnes ministra parakstītu akreditācijas dokumentu. Ja augstskola vai koledža nenodrošina akreditācijā norādīto studiju bāzi, informatīvo bāzi, studiju kvalitāti atbilstoši AL 55.panta pirmajā daļā minētajām prasībām vai augstskolas vai koledžas darbībā ir konstatēti būtiski normatīvo aktu pārkāpumi, izglītības un zinātnes ministram ir tiesības izdot rīkojumu par augstskolas vai koledžas ārkārtas akreditāciju, akreditācijas laiku, akreditācijas atcelšanu vai anulēšanu. Pirms rīkojuma izdošanas Augstākās izglītības padome sniedz argumentētu atzinumu⁴⁹.

Salīdzinot ar 2012. gadu, notikušas ievērojamas izmaiņas augstskolu akreditācijas kārtībā:

- Viena no tām ir pāreja no studiju programmu akreditēšanas uz studiju virzienu akreditēšanu kopš 2013. gada maija. Visas Latvijas studiju programmas ir sadalītas 29 studiju virzienos.⁵⁰
- No 2015. gada 15. jūlija licencēšanu un akreditāciju organizē Augstākās izglītības kvalitātes aģentūra (AIKA), kas tika izveidota Akadēmiskās informācijas centra ietvaros. Līdz tam akreditāciju veica IZM, kas to pārņēma no Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centra (organizēja akreditāciju no 1994. gada līdz 2013. gada aprīlim). Viens no galvenajiem mērķiem AIKAs izveidošanai bija panākt akreditācijas aģentūras neatkarību saskaņā ar ESG („Standarti un vadlīnijas kvalitātes nodrošināšanai Eiropas augstākās izglītības telpā”).
- Studiju akreditācijas un studiju programmu licencēšanas komisijas locekļi tiek atlasīti konkursa kārtībā atbilstoši iepriekš izstrādātiem kritērijiem (iepriekš tie bija noteiktu organizāciju deleģēti pārstāvji). Arī ekspertu atlase notiek atbilstoši iepriekš definētiem nosacījumiem.
- Nodalīts atbilstības normatīvo aktu prasībām novērtējums un kvalitātes novērtējums.
- Ekspertu grupa pēc novērtēšanas sagatavo kopīgu atzinumu nevis individuālu.
- Kopumā visas licencēšanas un akreditācijas procedūras un iesaistīto personu un institūciju funkcijas un tiesības ir definētas daudz detalizētāk, tādējādi padarot novērtēšanas procesu skaidrāku un objektīvāku.⁵¹

Iekšējā kvalitātes novērtēšana

Ārējā un iekšējā kvalitātes novērtēšana augstskolās ir cieši saistītas, jo pašnovērtējuma ziņojumi tiek analizēti, akreditējot studiju virzienus un augstskolas/ koledžas. Atbilstoši

⁴⁹ Saskaņā ar Augstskolu likuma 9. panta trešajā daļā noteikto

⁵⁰ 12.-15. lpp. http://www.nki-latvija.lv/content/files/LKI_situacijas_izvertejums_2013.pdf

⁵¹ http://www.aic.lv/portal/content/files/AII_14102015_Jolanta.pdf

Augstskolu likumam⁵² augstskolas īsteno savas iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas, kuru ietvaros tiek veiktas šādas darbības: 1) iedibina politiku un procedūras augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanai; 2) izstrādā mehānismus savu studiju programmu veidošanai, iekšējai apstiprināšanai, to darbības uzraudzīšanai un periodiskai pārbaudei; 3) izveido un publisko tādus studējošo sekmju vērtēšanas kritērijus, nosacījumus un procedūras, kas ļauj pārliecināties par paredzēto studiju rezultātu sasniegšanu; 4) izveido iekšējo kārtību un mehānismus akadēmiskā personāla kvalifikācijas un darba kvalitātes nodrošināšanai; 5) nodrošina, ka tiek vākta un analizēta informācija par studējošo sekmēm, absolventu nodarbinātību, studējošo apmierinātību ar studiju programmu, par akadēmiskā personāla darba efektivitāti, pieejamiem studiju līdzekļiem un to izmaksām, augstskolas darbības būtiskiem rādītājiem.

Pašnovērtējuma ziņojuma saturam un struktūrai ir jāatbilst prasībām, kas noteiktas MK noteikumos Nr. 407⁵³, tam jābūt sagatavotam atbilstoši Akadēmiskās informācijas centra vadlīnijām.

Izglītības kvalitātes novērtēšanas kritēriji (salīdzinot ar 2011. gadu)

- **Studiju programmu licencēšana**

Pieņemot jaunus MK noteikumus Nr. 408 „Studiju programmu licencēšanas noteikumi”, lielākoties pārņemti iepriekšējos noteikumos definētie studiju programmu vērtēšanas kritēriji (skat. 1. pielikumu). Kā nozīmīgākās izmaiņas var minēt prasību katram akadēmiskā personāla pārstāvim sagatavot trīs publikācijas recenzējamus izdevumus nevis piecu, bet sešu gadu laikā, kā arī to, ka vismaz trim no doktora studiju programmas īstenošanā iesaistītajiem zinātnju doktoriem ir jābūt Latvijas Zinātnes padomes apstiprinātiem ekspertiem attiecīgajā nozarē.

- **Augstskolu un koledžu akreditācija**

MK noteikumu Nr.407 3. pielikumā minēti augstskolas un koledžas vērtēšanas kritēriji. Salīdzinājumu ar iepriekšējo versiju skatīt 2. pielikumā. Kopumā jaunie noteikumi detalizētāki, tajos precīzāk noteiktas prasības materiāltehniskajai bāzei un augstskolu personālam, kā arī ietverti ESG standarti iekšējās kvalitātes nodrošināšanai.⁵⁴

- **Studiju virzienu vērtēšana**

MK noteikumu Nr. 407 9. pielikumā minēti studiju virziena vērtēšanas kritēriji. Salīdzinājumu ar līdz tam spēkā esošajiem noteikumiem skatīt 3. pielikumā. Līdzīgi kā augstskolu un koledžu

⁵² Augstskolu likums, 2¹ pants <http://likumi.lv/doc.php?id=37967>

⁵³ Ministru kabineta 2015. gada 14. jūlijā noteikumu Nr. 407 “Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi” 2.5.punkts

⁵⁴ Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). (2015). Brussels, Belgium. 10 pp.

vērtēšanā arī jaunie studiju virzienu vērtēšanas kritēriji ir detalizētāki par iepriekšējiem un tajos ietverti izvērtēti ESG standarti iekšējās kvalitātes nodrošināšanai.⁵⁵

Atbildīgās institūcijas augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanā

Augstākās izglītības kvalitātes aģentūra (AIKA⁵⁶) galvenokārt nodrošina studiju programmu licencēšanu, augstākās izglītības institūciju un studiju virzienu akreditāciju, kvalitātes monitoringu / pilnveidi.

Augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas padome - sastāvā ir Izglītības un zinātnes ministrijas valsts sekretārs, centra direktors, Augstākās izglītības padomes (turpmāk – padome) priekšsēdētājs, Rektoru padomes priekšsēdētājs, Latvijas Koledžu asociācijas priekšsēdētājs, Latvijas Darba devēju konfederācijas ģenerāldirektors, Latvijas Studentu apvienības prezidents, Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrības priekšsēdētājs, Latvijas Mākslas augstskolu asociācijas pārstāvis, Latvijas Zinātnes padomes priekšsēdētājs, Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padomes valdes priekšsēdētājs, Tautsaimniecības padomes pārstāvis, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras padomes priekšsēdētājs, Latvijas Ārstu biedrības prezidents, Eiropas augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas reģistrā reģistrētas

Izglītības un zinātnes ministrija

Studiju programmas licencēšanas vai studiju virziena akreditācijas procesā pēc aģentūras pieprasījuma sniedz datus par augstskolu vai koledžu, kas ir iekļauti valsts un Izglītības un zinātnes ministrijas reģistros. Pēc studiju akreditācijas vai licencēšanas komisijas lēmuma kopijas saņemšanas izsniedz aģentūrai Izglītības un zinātnes ministrijas parakstītu studiju programmas licenci/ studiju virziena akreditācijas lapu, ko tā izsniedz augstskolai vai koledžai.

Augstākās izglītības padome (AIP)⁵⁷ ir patstāvīga organizācija, kuras 12 locekļus apstiprina Saeima uz četriem gadiem. Augstākās izglītības padomes sastāvā ir pa vienam deleģētam pārstāvim no Latvijas Zinātņu akadēmijas, Mākslas augstskolu asociācijas, Latvijas Izglītības vadītāju asociācijas, Tirdzniecības un rūpniecības kameras, Latvijas Koledžu asociācijas, Rektoru padomes, Latvijas Augstskolu profesoru asociācijas, Darba devēju konfederācijas, Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrības, Latvijas Studentu apvienības pārstāvis, kā arī pašvaldību un citu juridisko un fizisko personu dibināto augstskolu deleģēts pārstāvis.

AIP pieņem lēmumu par augstskolu/ koledžu akreditāciju un iesniedz to Izglītības un zinātnes ministrijai apstiprināšanai. Padomei arī ir tiesības “iepazīties ar jebkuras augstskolas studiju virziena novērtējuma un akreditācijas materiāliem” un “pieprasīt ārpuskārtas akreditāciju jebkurai augstskolai vai tās studiju virzienam”⁵⁸.

⁵⁵Turpat.

⁵⁶<http://www.aika.lv/>

⁵⁷<http://www.aip.lv/>

⁵⁸Augstskolu likums, 71. panta 1. un 2. punkts, <http://likumi.lv/doc.php?id=37967>

Latvijas Zinātnes padome

Pēc aģentūras lūguma sniedz atzinumu par licencēšanai iesniegto doktora studiju programmu saskaņā ar Zinātniskas darbības likuma 16. panta 7.punktā noteikto.

Starptautiskais konteksts

Kopš 2015. gada aprīļa AIC ir ENQA (European Association for Quality Assurance in Higher Education) afiliētais biedrs. AIC ir arī INQAAHE (International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education) un CEENQA (Central and Eastern European Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education) biedrs.

AIC ir iesniedzis pieteikumu European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA) pilntiesīga ENQA biedra statusa iegūšanai. Šī novērtējuma rezultātus EQAR (European Quality Assurance Register for Higher Education) izmantos, lai lemtu par AIC iekļaušanu reģistrā.

LKI nozīme kvalitātes nodrošināšanā

LKI izveidošana ir palīdzējusi definēt konkrētus plānotos studiju rezultātus, atbilstoši kuriem tiek veidots kursu saturs un vērtēšanas sistēma (plašāk par mācīšanās rezultātu nozīmi Latvijas izglītības sistēmā skat. 4. nodaļu). Šis ir arī viens no aspektiem, kas tiek analizēts, izvērtējot studiju virzienus un augstākās izglītības iestādes. MK noteikumi Nr. 407 nosaka, ka viens no vērtējamiem iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas aspektiem ir studiju programmu atbilstība šādai prasībai: „Studiju programmas jāizstrādā tā, lai tās atbilstu uzstādītajiem mērķiem, tajā skaitā arī plānotajiem mācīšanās rezultātiem. Studiju programmā iegūtajai kvalifikācijai jābūt skaidri noteiktai un izskaidrotai, un tai jāattiecas uz pareizo nacionālās augstākās izglītības kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeni un tāpat arī uz Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūru.”

Mācīšanās rezultātu definēšanas nozīmi kvalitātes nodrošināšanā akcentēja augstskolu pārstāvji pētījumā veiktajās intervijās: “Interviju rezultāti ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem liecina, ka mācīšanās rezultāti kļuvuši par nozīmīgu kritēriju pēdējos gados, kopš to aprakstīšana studiju priekšmetiem kļuvusi par obligātu prasību. Augstākās izglītības iestāžu administrācijas pārstāvji norādīja, ka mācīšanās rezultātu formulēšana bija laikietilpīgs un sarežģīts process, kas vēl daudzviet nav beidzies, bet tas ir palīdzējis uzlabot iekšējās kvalitātes kontroli, ir vieglāk novērst studiju priekšmetu dublēšanos, kā arī konstatēt nepilnības vai mācīšanās rezultātu trūkumus izglītības programmas ietvaros.”⁵⁹

LKI attīstība dažādos veidos atvieglo Latvijas izglītības internacionalizāciju, tajā iegūto kvalifikāciju atzīšanu ārzemēs un mobilitāti, kas savukārt veicina tās kvalitatīvu izaugsmi.

⁵⁹Akadēmiskās informācijas centrs (2013). Mācīšanās rezultātu ieviešana Latvijas izglītības iestādēs. Pētījuma ziņojums, 31. lpp. http://www.nki-latvija.lv/content/files/MR_petijuma_zinojums_2013.pdf

1.4. Neformālās un ikdienas mācīšanās atzīšana

Eiropas Savienības Padomes 2012. gada 20. decembra ieteikums par neformālās un ikdienas mācīšanās validēšanu (2012/C 398/01) nosaka, ka dalībvalstīm ne vēlāk kā 2018. gadā ir jāievieš pasākumi neformālās izglītības atzīšanai, kas nodrošina zināšanu, prasmju, kompetences atzīšanu, kā arī iespēju iegūt pilnu vai daļēju kvalifikāciju. Izglītības iestādēm ir jāatvieglo piekļuve formālai izglītībai un mācībām, pamatojoties uz mācīšanās rezultātiem, kas gūti ar neformālo un ikdienas mācīšanos, un – attiecīgā gadījumā un ja iespējams – jāpiešķir atbrīvojumi vai kredītpunkti par attiecīgiem mācīšanās rezultātiem, kas gūti ar minēto mācīšanos. Ieteikums nosaka, ka neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu atzīšanas procedūrai ir jāietver četri soļi – apzināšana, dokumentēšana, novērtēšana un sertificēšana, kā arī atzīšanas procesam ir jāatbilst valstu kvalifikāciju sistēmām un Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai.⁶⁰

1.4.1. Profesionālajā izglītībā

Latvijā kopš 2011. gada ir izstrādāts normatīvais regulējums ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanas (turpmāk – profesionālās kompetences novērtēšana) kārtībai⁶¹. Minētie noteikumi neattiecas uz profesijām, kuru profesionālās kompetences novērtēšanu regulē speciālie normatīvie akti, piemēram, likums “Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu” (spēkā no 20.07.2001.). Neformālās izglītības atzīšana un novērtēšana ir nodrošināta profesionālajās kvalifikācijās, kas iegūstamas, mācoties formālajā izglītībā – profesionālā pamatizglītībā, arodizglītībā, profesionālā vidējā izglītībā, profesionālā tālākizglītībā un profesionālā augstākajā izglītībā. LKI otrā līdz ceturtā kvalifikācijas līmeņa profesionālajām kvalifikācijām piemēro profesionālās kompetences novērtēšanu profesionālās kvalifikācijas eksāmenā. Profesionālās kompetences novērtēšana ir iespēja personai apliecināt dzīves laikā iegūto profesionālo kompetenci un, nokārtojot profesionālās kvalifikācijas eksāmenu, iegūt valsts atzītu profesionālo kvalifikāciju apliecināšu dokumentu. Personai ir iespēja iegūt pilnu kvalifikācijas apliecinājumu, bet tas nav sasaistīts ar attiecīgas formālās profesionālās izglītības programmas satura apguves apliecinājumu.

Apzināšana

Procedūra tiešā veidā neparedz pretendenta mācīšanās rezultātu apzināšanu, un pretendents nav noteikts pienākums dokumentāli apliecināt savu iepriekš iegūto profesionālo kompetenci. Individuāla profesionālā pieredze tiek konstatēta bezmaksas konsultācijās par profesijas standarta prasībām un profesionālās kvalifikācijas eksāmena norisi. Izglītības iestādē, kas saņēmusi deleģējumu profesionālās kompetences novērtēšanai, to nodrošina kompetents konsultants. Konsultantam jāsaģatavo pretendents novērtēšanas procesam, informējot par novērtēšanas procedūru, saturu, vērtētājiem un vērtēšanas kritērijiem. Bezmaksas konsultāciju laikā

⁶⁰ Ieteikuma teksts pieejams tīmekļa vietnē: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A52012PC0485>

⁶¹ Ministru kabineta 2011. gada 22. februāra noteikumi Nr. 146 „Kārtība, kādā novērtē ārpusformālās izglītības sistēmas apgūto profesionālo kompetenci”

pretendenta profesionālās kompetences apzināšanai iespējams izmantot debates un interviju, kas ir atbalsta pasākums personas iepriekšējās mācīšanās rezultātu apzināšanai, kas atbilst Eiropas Padomes ieteikumiem par neformālās un ikdienas mācīšanās validēšanu.

Neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu apzināšanas mērķis ir konstatēt personas spēju un pārliecību apliecināt savas praktiskās prasmes un teorētisko zināšanu līmeni konkrētajā profesionālajā kvalifikācijā atbilstoši šīs profesijas standartam.

Dokumentēšana

Dokumentēšanai, lai indivīda pieredzi padarītu uzskatāmu, normatīvajos aktos tiešā veidā nav noteiktas prasības attiecībā uz pretendenta iepriekšējo izglītību, nodarbinātību un vecumu. Bezmaksas konsultācijās pretendentam tiek nodrošināta informācija par atbilstošā profesijas standartā norādītajām zināšanām un prasmēm, kā arī iespēja konstatēt pretendenta profesionālās kompetences esību. To nodrošina deklaratīvās metodes izmantošana, ar kuras palīdzību konsultants pārrunās ar pretendentu konstatē, kā profesionālās kompetences tiek pielietotas darba vidē. Deklaratīvā metode palīdz pretendentam apliecināt savas profesionālās kompetences līmeni, noskaidrot, cik lielā mērā ir attīstīta pretendenta konkrētā profesionālā kompetence. Lai konstatētu pretendenta profesionālo kompetenču pielietošanas intensitāti darba vidē un profesionālās kompetences apguves veidu, ir iespēja veikt pretendenta "prasmju auditu" pašvērtējuma veidā. Personas pieredzes dokumentēšana tiek veikta individuāli vai ar konsultanta palīdzību. Izmantojot pretendenta pašvērtējuma anketu, tiek noteiktas darbā un personiskajā pieredzē iegūtās profesionālās kompetences atbilstoši profesijas standartam

Novērtēšana

Personas neformālās un ikdienas mācīšanās rezultāti tiek novērtēti profesionālās kvalifikācijas eksāmenā, kura saturu izstrādā un norisi organizē pilnvarota institūcija vai izglītības iestāde, kura saņēmusi deleģējumu. Novērtēšanas process tiek organizēts līdzīgi formālās izglītības programmu apguvušajām personām, kas atbilst Eiropas vadlīniju par neformālās un ikdienas mācīšanās validēšanu definētajiem principiem par personas tiesībām, iesaistīto pušu pienākumiem, savstarpējās uzticības un tiesiskuma nodrošināšanu. Efektīva profesionālās kompetences novērtēšanas procesa norise ir atkarīga no konsultanta un profesionālās kvalifikācijas eksāmena komisijas profesionālās sadarbības, kā arī profesijas standartam atbilstoši sagatavota kvalitatīva profesionālās kvalifikācijas eksāmena saturs. Profesionālās kvalifikācijas eksāmena komisijas objektīva un profesionāla pieeja pretendentu novērtēšanas procesam var būt izšķirošs faktors profesionālās kompetences novērtēšanas rezultātu kvalitātei un uzticamībai. Katrs vērtēšanas process ir unikāls, jo tiek nodrošināta individuāla pieeja pretendenta profesionālās kompetences novērtēšanā.

Sertificēšana

Profesionālās kompetences novērtējuma rezultāti var kalpot par pamatu daļējai vai pilnai kvalifikācijas atzīšanai. Tā ir iespēja personai apliecināt dzīves laikā iegūto profesionālo kompetenci un, nokārtojot profesionālās kvalifikācijas eksāmenu, iegūt valsts atzītu profesionālo

kvalifikāciju apliecināšanu dokumentu, kas ir valsts noteikta parauga profesionālo kompetenci apliecināošs dokuments, kas nodrošina iespējas tikt nodarbinātam atbilstošā profesijā.

No 2011. gada līdz 2016. gadam vairāk nekā 3800 pretendenti ir izmantojuši iespēju novērtēt savu profesionālo kompetenci 50 profesionālajās kvalifikācijās, kas ir puse no izglītības iestāžu piedāvātajām iespējām.

Analizējot pretendentu iegūto profesionālo kvalifikāciju statistiku, izglītības iestāžu sniegto informāciju par pretendentu izvēli profesionālās kompetences novērtēšanai konkrētās profesijās un pretendentu anketēšanā apkopotos datus, konstatēts, ka sabiedrības pieprasījumu konkrētas profesionālās kvalifikācijas iegūšanai nosaka: 1) normatīvo aktu prasības attiecībā uz nozarē strādājošo personu kvalifikāciju; 2) darba devēju ieinteresētība kvalificētu speciālistu nodarbināšanā; 3) valsts institūciju darbinieku izglītības atbilstība profesionālās kvalifikācijas prasībām; 4) personu interese par darba tirgū pieprasītām profesijām.

Profesionālās kompetences novērtēšana ir iespēja, ko izmanto ne tikai darbinieki, darba meklētāji un citi interesenti, bet arī darba devēji.

1.4.2. Augstākajā izglītībā

Ārpus formālās izglītības apgūtajā un profesionālā pieredzē sasniegto mācīšanās rezultātu atzīšana augstākajā izglītībā Latvijā ir uzsākta kopš 2012. gada, tā balstās uz Eiropas ieteikumiem un šādiem Latvijas normatīvajiem aktiem:

- a) Augstskolu likums;
- b) Ministru kabineta 2012. gada 10. janvāra noteikumi Nr. 36 „Iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu atzīšanas noteikumi”.

Augstākajā izglītībā personas neformālās un ikdienas mācīšanās rezultātu apzināšana – dokumentēšana – novērtēšana - sertificēšana procesuāli tiek nodrošināta atbilstoši procedūrām, kas noteiktas Ministru kabineta 2012. gada 10. janvāra noteikumos Nr.36 „Iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu atzīšanas noteikumi”. Noteikumi nosaka kārtību, kādā novērtē un atzīst iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtus mācīšanās rezultātus (augstākajā izglītībā), un atzīšanas kritērijus. Savukārt tos studiju rezultātus, kas sasniegti, studējot studiju programmā, var atzīt saskaņā ar Ministru kabineta 2004. gada 16. novembra noteikumiem Nr. 932 “Studiju uzsākšanas kārtība vēlākos studiju posmos” (nevis saskaņā ar Ministru kabineta 2012. gada 10. janvāra noteikumos Nr. 36 „Iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu atzīšanas noteikumi” noteikto procedūru).

Augstskola vai koledža izvērtē personas iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtus studiju rezultātus un, ja tie atbilst attiecīgas studiju programmas prasībām, atzīst tos, kā arī piešķir attiecīgus kredītpunktus. Profesionālajā pieredzē sasniegtus studiju rezultātus drīkst atzīt profesionālās vai akadēmiskās studiju programmās, turklāt tikai 30 procentus no profesionālās vai akadēmiskās studiju programmas kredītpunktiem drīkst piešķirt, atzīstot

profesionālajā pieredzē sasniegtos studiju rezultātus. Lēmumu par iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu mācīšanās rezultātu atzīšanu pieņem augstskolas vai koledžas izveidota studiju rezultātu atzīšanas komisija. Atzīšanas gadījumā komisija kandidātam piešķir noteiktu kredītpunktu skaitu atbilstoši sasniegtajiem studiju rezultātiem. Iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtos un atzītos studiju rezultātus nevar ieskaitīt kā attiecīgās studiju programmas gala pārbaudījumu, valsts pārbaudījumu, noslēguma pārbaudījumu – kvalifikācijas eksāmenu vai promocijas darbu.

Profesionālajā pieredzē sasniegtos studiju rezultātus var atzīt tikai tajā studiju programmas daļā, kuru veido prakse, turklāt šiem studiju rezultātiem jābūt sasniegtiem tajā profesionālās darbības jomā, kura atbilst studiju programmas izglītības tematiskajai jomai. Profesionālajā pieredzē sasniegtos studiju rezultātus var atzīt arī studiju programmas studiju kursā vai studiju modulī, kuru ietvaros iespējams apgūt praktiskas zināšanas, prasmes un kompetenci. Turpretī iepriekšējā izglītībā sasniegtos studiju rezultātus var atzīt, ja tie atbilst augstākās izglītības pakāpei un ir sasniegti:

- Profesionālās tālākizglītības programmā, kuras apguve dod iespēju iegūt Latvijas 4. vai 5. profesionālās kvalifikācijas līmeni (LKI/EKI 5.-7. līmenis);
- Atsevišķā studiju programmas studiju kursā vai studiju modulī, kuru persona ir apguvusi kā klausītājs;
- Studiju programmas daļā;
- Citos veidos ārpus formālās izglītības, izņemot studiju programmas, kuras atbilst reglamentētajām profesijām.

Kandidāts, kurš nestudē konkrētajā studiju programmā, pēc studiju rezultātu atzīšanas var tikt imatrikulēts minētās studiju programmas attiecīgajā studiju posmā, ja nepieciešams, individuāli nosakot papildus apgūstamo studiju kursu vai studiju moduļu apjomu un attiecīgos pārbaudījumus.

Lai uzlabotu augstskolu zināšanas par iepriekšējā izglītībā un profesionālajā pieredzē sasniegtu mācīšanās rezultātu atzīšanas piemērošanu augstskolā, Izglītības un zinātnes ministrija 2015.-2016. gadā realizēja projektu „Iepriekš iegūtās izglītības pielīdzināšana” (Erasmus+ KA3 projekts). Lai noskaidrotu reālo situāciju, tika veikta augstskolu aptauja. Aptaujas rezultāti parādīja, ka ne visas augstskolas ir uzsākušas iepriekšējā izglītībā un profesionālajā pieredzē iegūtu mācīšanās rezultātu atzīšanu, kā arī ir dažāda izpratne un pieredze atzīšanas procedūrās.

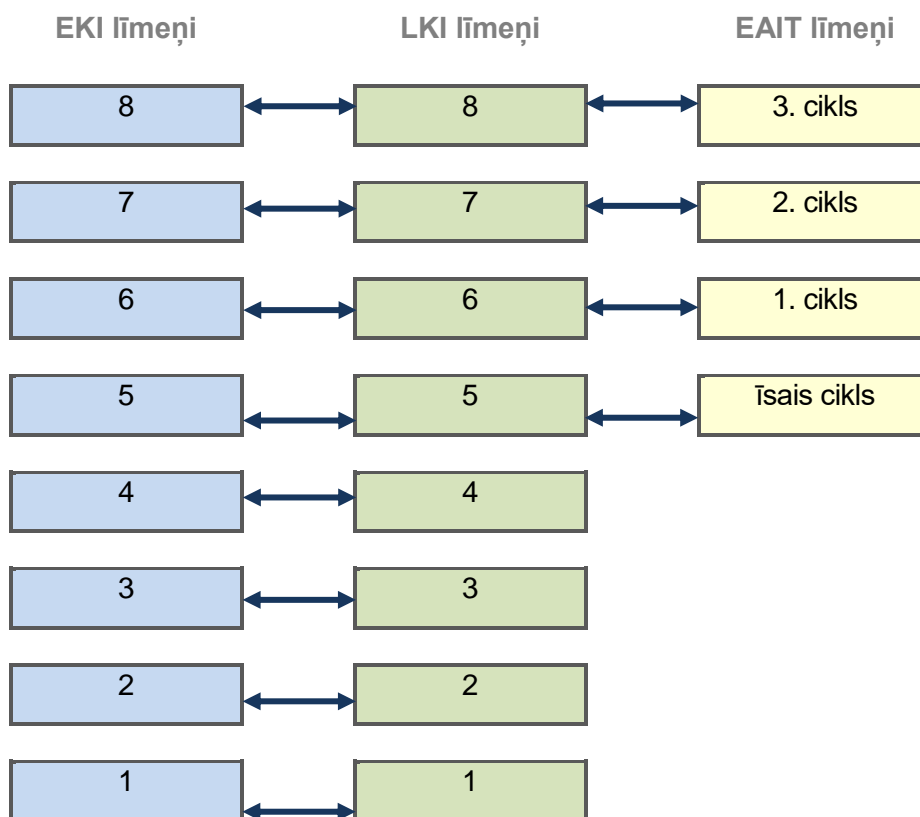
Projekta laikā tika organizētas diskusijas ar augstskolām, notika pieredzes apmaiņa, tika sagatavoti ieteikumi augstskolām iepriekšējā izglītībā un profesionālajā pieredzē sasniegtu mācīšanās rezultātu atzīšanā, kā arī sagatavoti grozījumi normatīvajos aktos, lai procedūras atbilstu EK ieteikumiem.

2. LKI IZVEIDE

Latvijā izglītības sistēmas piesaiste EKI un EAIT kvalifikāciju ietvarstruktūrai tika uzsākta 2009. gadā. Pielīdzināšanas procesa rezultātā tika izveidota astoņu līmeņu Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra (LKI). Izveidotie kvalifikāciju līmeņu apraksti ir balstīti mācīšanās rezultātos, un formālās izglītības kvalifikācijas ir piesaistītas minētajiem līmeņiem. Līmeņu aprakstus izstrādāja saskaņā ar valsts izglītības un profesiju standartiem, kā arī EKI līmeņu aprakstiem. LKI ietver formālās augstākās, profesionālās un vispārējās izglītības sektorus.

Veidojot LKI līmeņus, tie tika izstrādāti tā, lai LKI būtu salīdzināma ar EAIT kvalifikāciju ietvarstruktūru.

2. attēls. LKI/EKI līmeņu salīdzināmība ar EAIT kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņiem

2009. gada septembrī Izglītības un zinātnes ministrija (IZM) izveidoja darba grupu Latvijas kvalifikāciju sistēmas piesaistei EKI atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes ieteikumam par EKI izveidošanu mūžizglītībai (23.04.2008.). Šī darba grupa lielākoties veica uzraudzības funkcijas, izskatot un apstiprinot ekspertu sagatavotos līmeņu aprakstus, pirms tie tika virzīti grozījumiem MK noteikumos.

Lai sagatavotu LKI līmeņu aprakstus, Akadēmiskās informācijas centrs (AIC) un IZM Politikas koordinācijas departaments piesaistīja ekspertus no Valsts izglītības satura centra, kuri,

balstoties uz valsts izglītības standartiem, profesiju standartiem un mācību priekšmetu standartiem, izstrādāja izglītības līmeņu aprakstus vispārējā pamatizglītībā un vidējā izglītībā, profesionālajā pamatizglītībā, arodizglītībā un profesionālajā vidējā izglītībā. Šie līmeņu apraksti tika ietverti 2010. gadā MK noteikumu grozījumos⁶², un apraksti balstās mācīšanās rezultātos, izsakot tos trīs dimensijās: zināšanas (zināšanas un izpratne); prasmes (spēja pielietot zināšanas, komunikācija, vispārējās prasmes); kompetence (analīze, sintēze un novērtēšana).

Augstākās izglītības pakāpē 2009. gadā Latvijas Rektoru padomes izveidotā darba grupa sagatavoja izglītības līmeņu aprakstus visām Boloņas ciklu kvalifikācijām. Šie apraksti tika veidoti saskaņā ar Eiropas Augstākās izglītības telpas (Boloņas procesa) kvalifikāciju ietvarstruktūru, Blūma taksonomiju, t.i., sešu līmeņu zināšanu apguves hierarhisku sistēmu, kura balstās uz amerikāņu psihologa Bendžamina Blūma un viņa kolēģu atziņām (1956), kā arī atbilstoši EKI. Šie līmeņu apraksti tika iekļauti minētajos MK noteikumu grozījumos.

Latvijas izglītības sistēmas un EKI salīdzinājums tika prezentēts un apspriests 2011. gada 14. februāra nacionālajā konferencē, kas tika organizēta, lai apspriestu Latvijas izglītības attiecināšanu pret LKI/EKI. Konferencē piedalījās 118 pārstāvji no ministrijām, valsts aģentūrām, izglītības vadības iestādēm, izglītības iestādēm, darba devēju organizācijām, arodbiedrībām, kā arī no citām ar izglītību saistītām organizācijām. Diskusija par to turpinājās līdz 31. martam NKP tīmekļa vietnē komentāru veidā un e-pastā.

Pašvērtējuma ziņojuma „Latvijas izglītības sistēmas piesaiste Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai mūžizglītībai un Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūrai” 1. versija tika prezentēta 2011. gada 22. jūnijā Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras Konsultatīvās grupas sanāksmē Briselē.

Ņemot vērā Eiropas Komisijas, Cedefop un ārvalstu ekspertu komentārus un ieteikumus, AIC veica labojumus ziņojumā. Pilnveidotais ziņojums un attiecināšanas procesa rezultāti tika oficiāli prezentēti EKI Konsultatīvās grupas sanāksmē Briselē 2011. gada oktobrī.

Pēc sanāksmes tika sagatavota precizēta un papildināta pašvērtējuma ziņojuma „Latvijas izglītības sistēmas piesaiste Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai mūžizglītībai un Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūrai” 2. versija.

⁶² Līdz 2017. gada 31. maijam bija aktuāli Ministru kabineta noteikumi Nr.990 “Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju”, kuros tika veiktas minētās izmaiņas. Šobrīd noteikumi ir zaudējuši spēku un ir stājušies spēkā jauni noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju (Ministru kabineta noteikumi Nr.322). Tajos laika posmā no 2011.gada līdz šī ziņojuma rakstīšanas brīdim veikti uzlabojumi un papildinājumi arī jautājumos par LKI. Šie papildinājumi tiks apskatīti nodaļā par LKI attīstību.

3. LATVIJAS IZGLĪTĪBAS TĀLĀKĀ ATTĪSTĪBA LKI IETEKMĒ

Lai gan LKI ir izveidota, darbs pie LKI attīstības tiek turpināts, rosinot diskusijas un veicinot izmaiņas normatīvajos aktos.

3.1. LKI līmeņu pārskatīšana

2012. gadā AIC rīkotajā seminārā „Sociālo partneru loma Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras attīstībā: problēmas un risinājumi” tika aktualizēts jautājums par nepieciešamiem uzlabojumiem LKI. 2013. gadā AIC veica pētījumu “Latvijas izglītības sistēmas piesaiste Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai mūžizglītībai un Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūrai. Situācijas izvērtējums” par izmaiņām Latvijas izglītības sistēmā attiecībā uz LKI ieviešanu. Pētījums tika prezentēts 2013. gada seminārā “Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras 1. - 4. līmenis: attīstība un paplašināšana”, kura rezultātā tika sagatavoti un iesniegti IZM priekšlikumi izmaiņām LKI 1.-4. līmenī, uz kuru bāzes 2015. gadā tapa grozījumi Profesionālās izglītības likumā⁶³ un 2017. gadā jauni Ministru kabineta noteikumi Nr.322 "Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju"⁶⁴.

3.2. LKI līmeņu norāde izglītības dokumentos

Atbilstīgi EKI attiecināšanas kritērijiem, tika veiktas izmaiņas normatīvajos aktos, nosakot obligātu atsauci izglītības dokumentos uz LKI līmeni.

Augstākā izglītībā

Ministru kabineta 2013. gada 16. aprīļa noteikumi Nr.202 “Kārtība, kādā izsniedz valsts atzītus augstāko izglītību apliecinošus dokumentus” nosaka diploma pielikuma paraugu, kurā jāietver ziņas par kvalifikācijas līmeni. Kvalifikācijas līmeni norāda saskaņā ar diploma pielikuma 8.nodaļā sniegto informāciju par augstākās izglītības sistēmu valstī, precizējot Latvijas profesionālās kvalifikācijas līmeni, Eiropas/Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeni vai EAIT

⁶³ Profesionālās izglītības likums (1999., ar 2015. gada 23. aprīļa grozījumiem)

5. pants "Profesionālās kvalifikācijas līmeņi" - pieciem profesionālās kvalifikācijas līmeņiem tiek norādīta atbilstība Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmenim

6. pants "Profesionālo izglītību un profesionālo kvalifikāciju apliecinošie dokumenti" tiek papildināts ar astoto daļu (stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī): valsts atzītos profesionālo izglītību apliecinošos dokumentos un profesionālo kvalifikāciju apliecinošos dokumentos norāda arī Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeni.

25. pants "Profesionālās izglītības programma" pirmā daļa tiek papildināta ar piekto punktu, kas nosaka norādi uz: profesionālās izglītības programmas līmeni Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūrā.

⁶⁴ Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumi Nr.322 [Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju](#)
1. pielikums: 1. tabula *Pirmais un otrais klasifikācijas līmenis un tā salīdzinājums ar Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūru (LKI), Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru (EKI) un Starptautisko standartizēto izglītības klasifikāciju (ISCED-2011)*;

1. pielikums: 2. tabula *Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras (LKI) līmenim atbilstošo zināšanu, prasmju un kompetenču apraksti*

kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeni. Ja ir kopīgs diploms, kvalifikācijas līmeni norāda saskaņā ar vienošanos.

Profesionālā izglītībā

Ministru kabineta 2005. gada 21. jūnija noteikumu Nr.451 “Kārtība, kādā izsniedzami valsts atzīti profesionālo izglītību un profesionālo kvalifikāciju apliecinoši dokumenti un akreditētas profesionālās izglītības programmas daļas apguvi apliecinoši dokumenti” (ar grozījumiem, kas spēkā no 2017. gada 1. janvāra) pielikumi nosaka, profesionālo izglītību un kvalifikāciju apliecinošos dokumentos jāietver norāde par profesionālās kvalifikācijas līmeni un Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeni.

3.3. Citas izmaiņas normatīvajos aktos

LKI ieviešanas procesā tika veikti arī citi grozījumi vairākos likumos un Ministru kabineta noteikumos, nosakot atsauces nepieciešamību uz LKI (sk. 5. tabulu).

5. tabula. Izmaiņas normatīvajos aktos

Normatīvais akts	Tiesību normas pēc izdarītajiem grozījumiem
Izglītības likums (1998., ar 2015. gada 18. jūnija grozījumiem)	8 ¹ . pants. Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra (1) Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra ir astoņu līmeņu sistēma, kas aptver izglītības pakāpes (pamatizglītība, vidējā izglītība, augstākā izglītība) un visus izglītības veidus (vispārējā izglītība, profesionālā izglītība, akadēmiskā izglītība), kā arī ārpus formālās izglītības sistēmas iegūto profesionālo kvalifikāciju. Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra ir piesaistīta Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai. (2) Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņus raksturo attiecīgajā līmenī sasniedzamie mācīšanās rezultāti. Katrā nākamajā līmenī ir ietvertas iepriekšējam līmenim noteiktās zināšanas, prasmes un kompetence. 8 ¹ . panta trešā daļa ietver katra no Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņa īsu raksturojumu. 14.pants. Ministru kabineta kompetence izglītībā 1 ¹) nosaka Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņiem atbilstošus zināšanu, prasmju un kompetenču aprakstus.
Augstskolu likums (1995., ar 2011. gada 14. jūlija grozījumiem)	3. panta sestajā daļā noteikta Latvijas izglītības klasifikācija, kura ietver arī Latvijas Republikā iegūto grādu un profesionālo kvalifikāciju salīdzinājumu ar Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūru un Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūras līmenim atbilstošo zināšanu, prasmju un kompetences aprakstus katra līmeņa studiju programmu beidzējiem, ko nosaka Ministru kabinets.
Ministru kabineta 2014. gada 13. maija noteikumi Nr.240 “Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu”	3. punktā noteikts, ka studiju programmu stratēģiskais mērķis ir nodrošināt studējošiem zinātņu teorētisko zināšanu un pētniecības iemaņu apguvi, sasniedzot studiju programmā noteiktos studiju rezultātus, kas atbilst Latvijas izglītības klasifikācijā noteiktajām Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūras (turpmāk - ietvarstruktūra) 6. vai 7. līmeņa zināšanām, prasmēm un kompetencei. 4. punktā noteikts, ka bakalaura studiju programmas galvenais mērķis ir nodrošināt zināšanu, prasmju un kompetences kopumu atbilstoši Latvijas izglītības klasifikācijā noteiktajām ietvarstruktūras 6. līmeņa zināšanām, prasmēm un kompetencei. 15. punktā noteikts, ka maģistra studiju programmas galvenais mērķis ir nodrošināt zināšanu, prasmju un kompetences kopumu atbilstoši Latvijas izglītības klasifikācijā noteiktajām ietvarstruktūras 7. līmeņa zināšanām, prasmēm un kompetencei.
Ministru kabineta 2014.	Noteikumu 5.punkta “Programmu galvenie uzdevumi” 5.2.apakšpunktā

<p>gada 26. augusta noteikumi Nr.512 “Noteikumi par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu”</p>	<p>noteikts, ka tie ir nodrošināt studiju rezultātu (zināšanu, prasmju un kompetences) sasniegšanu atbilstoši Latvijas izglītības klasifikācijā noteiktajām Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūras (turpmāk – ietvarstruktūra) 6. vai 7. līmeņa zināšanām, prasmēm un kompetencei. 7. punktā noteikts, ka bakalaura programmas saturs nodrošina zināšanu, prasmju un kompetences kopumu atbilstoši Latvijas izglītības klasifikācijā noteiktajām ietvarstruktūras 6. līmeņa zināšanām, prasmēm un kompetencei. 21. punktā noteikts, ka maģistra programmas saturs nodrošina zināšanu, prasmju un kompetences apguvi, kas nepieciešama profesionālās darbības veikšanai atbilstoši Latvijas izglītības klasifikācijā noteiktajām ietvarstruktūras 7. līmeņa zināšanām, prasmēm un kompetencei.</p>
<p>Ministru kabineta 2016. gada 27. septembra noteikumi Nr.633 “Profesijas standarta, profesionālās kvalifikācijas prasību (ja profesijai neapstiprina profesijas standartu) un nozares kvalifikāciju struktūras izstrādes kārtība”</p>	<p>Noteikumu 5.1.apakšpunktā noteikts, ka Valsts izglītības satura centrs organizē profesijas standarta vai profesionālās kvalifikācijas prasību (ja profesijai neapstiprina profesijas standartu) izstrādi vai aktualizāciju atbilstoši Izglītības likumā noteiktajam Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras (turpmāk - ietvarstruktūra) 2.-5. līmenim. Noteikumu 6.punktā noteikts, ka Izglītības un zinātnes ministrija organizē profesiju standartu vai profesionālās kvalifikācijas prasību (ja profesijai neapstiprina profesijas standartu) izstrādi vai aktualizāciju atbilstoši ietvarstruktūras 6.-7. līmenim. 1. pielikumu noteikts, ka profesijas standarta 1.punktā jāietver profesijas nosaukums, kvalifikācijas līmenis. 2. pielikumā noteikts, ka profesionālās kvalifikācijas prasību 1. punktā jāietver specializācijas vai saistītās profesijas nosaukums, kvalifikācijas līmenis 3. pielikumā noteikts, ka nozares kvalifikāciju struktūras 1. punktā jāietver nozares profesiju vispārīgs raksturojums, 1.1. apakšpunktā jānorāda kvalifikācijas līmenis un 1.2.apakšpunktā jāietver nozares profesiju kvalifikācijas līmeņa raksturojums (sasniedzamie mācīšanās rezultāti: zināšanas, prasmes, kompetence, autonomija un atbildība).</p>

3.4. Terminoloģijas attīstība

LKI attīstība saskaņā ar EKI veicinājusi nepieciešamību diskutēt par vienotas terminoloģijas lietošanu. Tā kā Eiropas līmenī izglītības politikas veidošana notiek angļu valodā, tad šie jēdzieni lielā mērā veido pamatu Eiropas izglītības telpā lietotajai vienotajai terminoloģijai. Tulkojot starptautiskus izglītības politikas dokumentus, nereti jāveido jauni termini vai jāpiešķir jauns saturs jau pastāvošajiem. Savukārt, stāstot par Latvijas izglītības sistēmu starptautiskā vidē, jāatrod precīzi terminu tulkojumi angļu valodā. Bieži vien katrs valodas lietotājs šīs terminoloģiskās grūtības atrisina citādi, kas savukārt apgrūtina izpratni par to, kas katrā gadījumā ar šiem terminiem apzīmēts.

Lai apzinātu pastāvošās terminoloģijas lietošanas problēmas Latvijas kontekstā, AIC - EKI Nacionālais koordinācijas punkts 2015. gadā uzsāka pētījumu par terminoloģijas lietošanu LKI un EKI kontekstā, kas veicināja plašas diskusijas Latvijas mērogā. Tika veikta lietotās terminoloģijas analīze, atlasot biežāk lietotos terminus, meklējot to definīcijas un atbilstošus kontekstuālos piemērus un rezultāti apkopoti ziņojumā, apspriesti plašās diskusijās ar izglītības jomas pārstāvjiem un valodu ekspertiem gan elektroniski, gan klātienē. Balstoties uz analīzes un diskusiju rezultātiem, tika izveidota ekspertu darba grupa, kura izstrādāja ieteikumus par LKI un EKI kontekstā lietojamiem terminiem. Šie ieteikumi tika prezentēti seminārā izglītības jomas pārstāvjiem 2016. gada septembrī, kā arī iesniegti izmantošanai Izglītības un zinātnes ministrijai un Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisijai.

3.5. Kredītpunktu sistēmu attīstība Latvijā

Latvijas augstākajā izglītībā joprojām tiek lietota nacionālā kredītpunktu sistēma, kas tiek pielīdzināta Eiropas Kredītu pārnese sistēmas (ECTS) kredītpunktiem. Pārreķinot ECTS, Latvijas kredītpunktu skaits jāreizina ar 1,5.

Profesionālajā izglītībā Latvijā nav izveidota kredītpunktu sistēma, tomēr atsevišķu Eiropas kredītsistēmas profesionālajai izglītībai (ECVET) principu ieviešana jau norisinās kā daļa no profesionālās izglītības reformām. Piemēram, notiek profesionālās izglītības modularizācija, definēti sasniedzamie rezultāti profesionālās izglītības programmās, to moduļos, pārskatīti profesiju standarti, kā arī nodrošināta ārpus formālās izglītības apgūtās profesionālās kompetences novērtēšana.⁶⁵

2015. gadā Izglītības un zinātnes ministrijas nominētie nacionālie ECVET eksperti un Valsts izglītības attīstības aģentūra izstrādāja leteikumus par nosacījumiem ECVET principu ieviešanai Latvijas profesionālajā izglītībā⁶⁶.

3.6. Nozaru kvalifikāciju struktūru attīstība

ESF projekta „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” (2010.-2013.) ietvaros, kuru īstenoja IZM padotības iestāde Valsts izglītības attīstības aģentūra, tika apzinātas profesijas divpadsmit nozarēs un raksturīgākie profesionālās darbības uzdevumi, zināšanas, prasmes un kompetences. Iesaistot sociālos partnerus – nozaru ekspertu padomes, katrai nozarei tika sagatavota nozares kvalifikāciju struktūra, sagrupējot nozarei atbilstošās profesijas pamatprofesijās, saistītajās profesijās un specializācijās.

Atbilstoši 2014. gada 12. augustā Ministru kabinetā saskaņotajam informatīvajam ziņojumam “Par darba vidē balstītu mācību īstenošanas iespējām Latvijas profesionālās izglītības attīstības kontekstā” profesionālās izglītības satura reformas rezultātā ir paredzēts izveidot patstāvīgus sadarbības mehānismus ar sociālajiem partneriem un nozares organizācijām, attīstīt nozaru ekspertu padomju darbu, kas nodrošinātu profesionālās izglītības satura atbilstību nozaru vajadzībām. Paredzēts pārskatīt esošo profesionālās izglītības saturu, aktualizēt profesiju standartus, izstrādāt izglītības programmu paraugus un ieviest modulārā profesionālās izglītības programmas

Jāņem vērā, ka profesionālās izglītības satura reforma ir komplekss process, kurā būtiska nozīme ir katram no galvenajiem virzieniem, kā arī reformas rezultāti ir tieši saistīti un atkarīgi no profesionālās izglītības infrastruktūras un aprīkojuma kvalitātes, atbilstošiem mācību līdzekļiem, pedagogu profesionalitātes, kā arī pieejamā finansējuma apjoma.

⁶⁵ Valsts izglītības attīstības aģentūra (2015). Ieteikumi par nosacījumiem ECVET principu ieviešanai Latvijas profesionālajā izglītībā.

⁶⁶ Ibid.

Profesionālās izglītības satura reformas sekmīgai īstenošanai ir izstrādāti Grozījumi Profesionālās izglītības likumā (PIL grozījumi), kas stājās spēkā 2015. gada 15. maijā un kas veicina lielāku darba devēju iesaisti un profesionālās izglītības pievilcību. PIL grozījumos ietverts regulējums par profesionālās kvalifikācijas līmeņu atbilstību Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņiem, par profesionālās izglītības iestāžu konventa izveidošanu un kompetenci, kā arī par nozares ekspertu padomes izveidošanu un kompetenci. Veiktās izmaiņas palīdzēs izveidot patstāvīgus sadarbības mehānismus ar sociālajiem partneriem un nozares organizācijām, attīstīt nozaru ekspertu padomju darbu, kas nodrošinātu profesionālās izglītības satura atbilstību nozaru vajadzībām, kā arī ievērojot reģionu specifiku un vajadzības attiecīgajā nozarē. Nozares ekspertu padomju un Konventa izveidošana un to darbības nodrošināšana ir jauni papildu uzdevumi, kas ilgtermiņā nodrošinās profesionālās izglītības satura atbilstību nozaru vajadzībām, tai skaitā piedalīsies nozares kvalifikāciju struktūru izveidē.

Atbilstoši Profesionālās izglītības likuma 24.² pantā noteiktajam, **nozares kvalifikāciju struktūra** ir nozares profesiju vispārīgs raksturojums, kā arī nozares profesijās ietilpstošo specializāciju un saistīto profesiju pārskats, kurā norādīti profesionālās kvalifikācijas līmeņi profesijām un specializācijām.

Nozares kvalifikāciju struktūras (turpmāk – NKS) **mērķis** ir izveidot caurskatāmu, neatkarīgu, bet tomēr savstarpēji saistītu profesionālo kvalifikāciju struktūru, lai atpazītu un attīstītu nozarē strādājošo zināšanas, prasmes un kompetences. NKS izveide ietver profesionālo kvalifikāciju aprakstus profesionālo darbību veikšanai attiecīgajā nozarē un balstās uz LKI, kas darbojas kā instruments iegūto profesionālo kvalifikāciju salīdzināšanai un skaidrošanai, veicinot izglītojamo un darbinieku starpvalstu mobilitāti un sekmējot viņu mūžizglītību.

Katrai profesionālajai kvalifikācijai nepieciešamās zināšanas, prasmes un kompetences var sasniegt pa dažādiem izglītības un karjeras ceļiem. Nozares profesionālās kvalifikācijas ietvertas astoņos LKI līmeņos, sākot no nozares vienkāršu darbu darītāja līdz nozares profesiju augstākajam līmenim.

ES struktūrfondu 2007.–2013. gadam plānošanas perioda darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” apakšaktivitātē “Nozaru kvalifikāciju sistēmas izveide un profesionālās izglītības pārstrukturizācija” tika uzsākta profesionālās izglītības pārstrukturizācija, izveidojot nozares kvalifikācijas sistēmu, veicot tautsaimniecības nozaru izpēti, izstrādājot vai pilnveidojot profesiju standartus un specializāciju kvalifikācijas prasības, kā arī attīstot ārpus formālās izglītības iegūto prasmju atzīšanu (īstenošanas termiņš: 2010.gada 1.decembris līdz 2015.gada 30.novembris.). Projektu īstenoja Valsts izglītības attīstības aģentūra sadarbībā ar Latvijas Darba devēju konfederāciju, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību, Valsts izglītības satura centru un Izglītības kvalitātes valsts dienestu.

Ar Projekta palīdzību tika stiprināta nozaru arodbiedrību, darba devēju organizāciju un nozaru asociāciju lomu profesionālajā izglītībā, koordinējot un apvienojot to konsolidētas prasības par darbaspēkam nākotnē nepieciešamajām prasmēm un kompetencēm.

Projekta ietvaros tika veikta 14 nozaru (Būvniecība, Elektronisko un optisko iekārtu ražošana, Informācijas un komunikācijas tehnoloģija, Enerģētika, Kokrūpniecība (mežsaimniecība,

kokapstrāde), Ķīmiskā rūpniecība un tās saskarnozares (ķīmija, farmācija, biotehnoloģija, vide), Metālapstrāde, Mašīnbūve un mašīnzinības, Pārtikas rūpniecība, Lauksaimniecība, Drukas un mediju tehnoloģijas, Tekstilizstrādājumu, apģērbu, ādas un ādas izstrādājumu ražošana, Transports un loģistika, Tūrisms, Skaistumkopšana, Uzņēmējdarbība, finanses, grāmatvedība, administrēšana (vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība un komerczinības)) un nozaru sektoru izpēte izglītības vajadzībām t.sk., apzinot nozares robežas Latvijā, identificējot profesijas, kuras pastāv nozarē, bet nav Profesiju klasifikatorā, nosakot nozares un to sektoru izaugsmes iespējas turpmākajos trijos gados – darbaspēka nepieciešamību, tā profesionālās kompetences. Lai veiktu nozares attīstības prognozēšanu, izglītības un darba tirgus pieprasījuma un piedāvājuma atbilstības pētīšanu un nodrošināšanu.

Nozaru izpētes rezultātā izstrādātās nozaru un saistīto profesiju kartes ir pamats esošo Profesijas standartu satura pārskatīšanai un nepieciešamo profesijas standartu un/vai profesionālo kvalifikācijas prasību izstrādei vai aktualizēšanai. Ir svarīgi, lai ik pēc trim gadiem tiktu veikts nozares izpētes monitorings, tā nodrošinot profesionālās izglītības satura aktualizāciju atbilstoši attiecīgās nozares vajadzībām.

Projekta ietvaros 2015. gadā Valsts izglītības satura centrs izstrādāja metodiku "Metodiskais materiāls nozares kvalifikāciju struktūras izstrādei", kur papildus tika iestrādāti kvalifikācijas līmeņu apraksti atbilstoši LKI līmeņiem. 2015. gadā tika veikta papildus izpēte, kuras mērķis bija pilnveidot **esošo nozares profesionālo kvalifikāciju struktūru**.

Izveidotās NKS ir publiski pieejamas www.nozaruekspertupadomes.lv.

3.6.1. Nozaru kvalifikāciju struktūru tālākā attīstība

2016. gada 30. septembrī stājās spēkā Ministru kabineta 2016. gada 27. septembra noteikumi Nr. 633 "Profesijas standarta, profesionālās kvalifikācijas prasību (ja profesijai neapstiprina profesijas standartu) un nozares kvalifikāciju struktūras izstrādes kārtība", kas noteic, ka nozares kvalifikāciju struktūru aktualizācijas nepieciešamību izvērtē ne retāk kā reizi piecos gados. Ministru kabineta noteikumos paredzēto nozares kvalifikācijas struktūru, profesiju standartu un profesionālo kvalifikācijas prasību izstrādei plānots piesaistīt ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas periodā pieejamo finansējumu darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 8.5.2.specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt profesionālās izglītības atbilstību Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūrai" ietvaros. Projektu īsteno Valsts izglītības satura centrs, sadarbībā ar LBAS, LDDK, Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padomi un Izglītības kvalitātes valsts dienestu.

Nacionālais attīstības plāns 2014.–2020. gadam noteic, ka rīcības virzienā "Kompetenču attīstība" ir nepieciešama sociālo partneru iesaiste, veidojot adaptētus spējīgu un konkurētspējīgu profesionālās izglītības sistēmu, veicinot cilvēka darba produktivitātes pieaugumu atbilstoši darba tirgus prasībām.

Sociālo partneru iesaiste norādīta rīcības virziena ietvaros veicamajos uzdevumos:

- Nepieciešamo profesionālo izglītības programmu noteikšana un izstrāde atbilstoši veiktajai un plānotajai nozaru izpētei un noteiktajām pamatprofesijām un kvalifikācijām, nepieciešamo

profesiju standartu un programmu noteikšana un izstrāde, iekļaujot mācību programmā profesionālās izglītības prakses vietas sadarbībā ar nozaru uzņēmējiem;

- Modulāro izglītības programmu (elastīgu un kombinējamu tematisku bloku) ieviešana profesionālajā izglītībā, mācību metodisko līdzekļu, t.sk., digitālo, izstrāde un aprobācija;

- Profesionālajā izglītībā iesaistīto pedagogu un prakses vadītāju kompetences pilnveide atbilstoši darba tirgus tendencēm un profesionālās izglītības iestāžu (t.sk., pedagogu) kapacitātes stiprināšana pieaugušo izglītībā u.c. uzdevumos.

2016. gadā IV ceturksnī uzsākta Eiropas struktūrfonda projekta atbilstoši Ministru kabineta 2016. gada 26. aprīļa noteikumiem Nr. 262 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 8.5.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt profesionālās izglītības atbilstību Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūrai" īstenošanas noteikumi" projekta "Nozaru kvalifikācijas sistēmas pilnveide profesionālās izglītības attīstībai un kvalitātes nodrošināšanai" īstenošana, kura atbalsta mērķis ir pilnveidot profesionālās izglītības saturu un saskaņā ar LKI, aktualizēt un izstrādāt profesiju standartus un profesionālās kvalifikācijas prasības, kā arī izstrādāt profesionālās kvalifikācijas eksāmenu saturu, ieviešot izglītības programmu modulāro pieeju un nodrošinot nepieciešamos mācību līdzekļus programmu kvalitatīvai īstenošanai, lai tādā veidā pilnveidotu nozaru kvalifikācijas sistēmu. Projekta tiešais mērķis ir izstrādāt mainīgajām darba tirgus prasībām atbilstošu profesionālās izglītības saturu un nodrošināt profesionālās izglītības atbilstību EKI. Tas izriet no Izglītības attīstības pamatnostādņēs 2014.–2020. gadam noteiktajiem mērķiem un rīcības virzieniem un ir plānots turpināt iepriekšējā plānošanas periodā iesākto profesionālās izglītības pilnveidi, paaugstinot tās pievilcību un turpinot sadarbību ar darba devējiem un nozarēm, īpaši uzsverot profesionālās izglītības lomu valsts ekonomiskajā attīstībā un ilgtspējīgā darbaspēka saglabāšanā.

Tā kā Nozaru kvalifikāciju struktūras izveide ir nepārtraukts process, ir nepieciešama nepārtraukta metodoloģiskās pieejas pilnveide. Līdz ar to Valsts izglītības satura centrs 2016. gadā ir papildinājis metodisko materiālu ar funkcionālās analīzes pieeju, kuras mērķis ir izveidot nozarē caurskatāmu, neatkarīgu, tomēr savstarpēji saistītu profesionālo kvalifikāciju struktūru.

Projekta īstenošanas rezultātā tiks pilnveidotas 14 nozaru kvalifikācijas struktūras (Būvniecība, Elektronisko un optisko iekārtu ražošana, Informācijas un komunikācijas tehnoloģija, Enerģētika, Kokrūpniecība (mežsaimniecība, kokapstrāde), Ķīmiskā rūpniecība un tās saskarnozares (ķīmija, farmācija, biotehnoloģija, vide), Metālapstrāde, Mašīnbūve un mašīnzinības, Pārtikas rūpniecība, Lauksaimniecība, Drukāšanas un mediju tehnoloģijas, Tekstilizstrādājumu, apģērbu, ādas un ādas izstrādājumu ražošana, Transports un loģistika, Tūrisms, Skaistumkopšana, Uzņēmējdarbība, finanses, grāmatvedība, administrēšana (vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība un komerczinības)) un izstrādāta viena jauna nozares kvalifikācijas struktūra Mākslas nozares dizaina un radošo industriju sektoram. Paredzams, ka pēc 2021. gada 31. decembra profesiju standartu un profesionālo kvalifikācijas prasību un nozares kvalifikācijas struktūras izstrāde būs pabeigta un notiks pārsvarā tikai to aktualizācija atbilstoši darba tirgus prasību izmaiņām esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros.

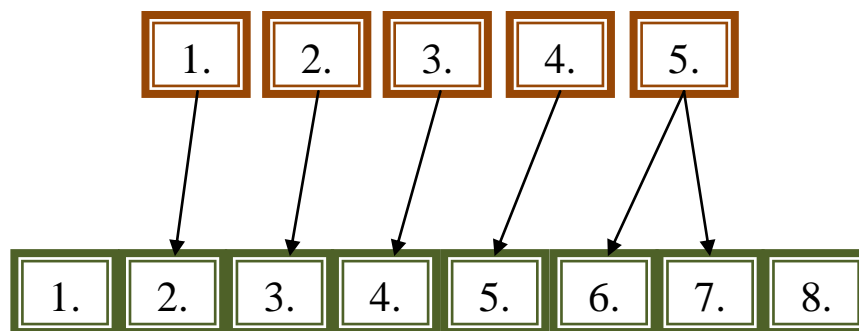
3.6.2. EKI/LKI nozīme nozaru kvalifikāciju struktūrās

EKI un LKI aptver visas izglītības pakāpes (pamatizglītība, vidējā izglītība un augstākā izglītība), veidus (vispārējā, profesionālā un akadēmiskā) un formas (formālā, neformālā izglītība un ikdienas mācīšanās) un šie līmeņu apraksti neatspoguļo darba tirgus prasības. Lai pēc iespējas labāk varētu noteikt un nedefinēt darba tirgū nepieciešamās profesionālās kompetences un prasības profesionālajai izglītībai, tiek radīts visaptverošs instruments – nozares profesiju kvalifikāciju līmeņa apraksti, kas skaidri norāda nozares noteiktās robežas katram kvalifikācijas līmenim, parādot darbību sarežģītības un dažādības pakāpi starp līmeņiem, nodrošinot arī iespēju formulēt pārmaiņas un nākotnes redzējumu konkrētajā nozarē. Nozares profesiju kvalifikāciju līmeņu aprakstu formulēšanai izmanto gan izglītības, gan darba tirgū viegli saprotamu valodu. Līmeņu aprakstu elementi raksturo: darbību autonomiju, darbības sarežģītību un darbību dažādību dažādos līmeņos.

Profesionālās izglītības likuma 5. pantā ir veikta EKI/LKI līmeņu pielīdzināšana (skat. 3. attēlu), kur profesionālās izglītības sistēmā netiek ietverti EKI/LKI 1. un 8. kvalifikācijas līmenis.

3. attēls. Līmeņu salīdzināšana/pārnese

Latvijas (pieci) profesionālās kvalifikācijas līmeņi

EKI/LKI (astoņi) kvalifikācijas ietvarstruktūru līmeņi

Veidojot nozares profesiju kvalifikācijas līmeņu aprakstus, ņem vērā nozares izpētes rezultātā iegūto informāciju, nozaru ekspertu padomju un citu nozares kompetento pārstāvju viedokli. Ir iespējamās situācijas, ka nozarē vai nozares sektorā ir reglamentētas prasības kādas profesijas profesionālās kvalifikācijas līmenim – piemēram, tas nedrīkst būt zemāks par noteikto – 4. profesionālās kvalifikācijas vai 5. LKI līmeni, tad konkrētā sektora zemāko līmeņu aprakstus neveido un neiekļauj nozares attiecīgajā profesiju kvalifikācijas līmeņa aprakstā.

Nozaru saistīto profesiju kartei ir iespējams pievienot citas kvalifikācijas sistēmas elementus. Piemēram, likumā "Par Amatniecību" (1993.) noteiktās amatnieku kvalifikācijas var tikt iekļautas atbilstoši Latvijas Amatniecības kameras rekomendācijām par amatnieku kvalifikācijas līmeņu pielīdzināšanu profesionālās kvalifikācijas līmeņiem.

3.7. Latvijas Kvalifikāciju datubāzes izveide

“Erasmus +” programmā laikposmam no 2014. līdz 2020. gadam Nacionālo Koordinācijas (NKP) punktu darbības atbalsta politikas pasākumus ietvaros Eiropas Komisija līdzfinansē nacionālo kvalifikāciju datu bāzu un kvalifikāciju reģistru izveidi. AIC projektā „Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūra – Nacionālās kvalifikāciju datubāzes” ir izveidota Latvijas Kvalifikāciju datubāze (LKDB) www.latvijaskvalifikacijas.lv. Tā ir unikāla informācijas sistēma, kurā apkopoti dati par Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūrai (LKI) pielīdzinātām izglītības kvalifikācijām. Datubāzē ir iekļautas izglītības kvalifikācijas, kuras var iegūt akreditētu izglītības programmu ietvaros akreditētās izglītības iestādēs, tātad šīs kvalifikācijas ir valsts atzītas.

Viens no 2014.-2016. gada perioda līdzfinansējuma nosacījumiem bija sasaistīt nacionālo kvalifikāciju datubāzi ar Eiropas portālu “Mācību iespējas un kvalifikācija Eiropā” (Learning Opportunities and Qualifications in Europe⁶⁷, turpmāk – PLOTEUS portāls), kas apkopo informāciju par kvalifikācijām Eiropas mērogā. EKI kontekstā, jēdzienu “kvalifikācija” saprot, kā ikvienu izglītībā iegūtu izglītības dokumentu, kas apliecina zināšanas, prasmes un kompetences, kas atbilst noteiktam Nacionālajam Kvalifikāciju ietvarstruktūras (Latvijā – LKI) līmenim, kas savukārt pielīdzināts EKI līmenim. No 2016. gada jūnija LKDB ir savienota ar PLOTEUS portālu, kur dati par Latvijas kvalifikācijām tiek regulāri atjaunoti.

Lai varētu izvērtēt pieejamo informāciju, kā arī izveidot esošo sistēmu, AIC izveidoja darba grupu ar pārstāvjiem no Valsts izglītības satura centra (VISC), Izglītības Kvalitātes valsts dienesta (IKVD), Valsts izglītības attīstības aģentūras (VIAA) un Izglītības un zinātnes ministrijas, kas ļauj aptvert tādus ar izglītību saistītos jautājumus kā programmu izveide dažādās izglītības pakāpēs, akreditācija un ar izglītības informācijas uzkrāšana un atspoguļošana dažādās sistēmās.

Dažādām datu bāzēm ir dažādi satura elementi, struktūra, un arī informācija ir daudzveidīga. EKI/LKI līmeņus iegūstamajai izglītībai uzrāda tikai Studiju virzienu reģistrs, kas apkopo informāciju par augstāko izglītību. Mācīšanās rezultātus neapkopo neviena no sistēmām, daļēji mācīšanās rezultātus saturs uzrādās Nacionālajā izglītības iespēju datu bāzē – NIID.LV kā izglītības programmu apraksts. Izglītības kvalifikācija atšķiras no programmu informācijas, jo atšķiras gan nosaukuma līmenī, gan arī tiek citādi definēta. Izglītības atbilstību LKI līmenim nosaka divu veidu standarti – izglītības standarts⁶⁸, kuru formulētajos mērķos un uzdevumos ietverti mācīšanās rezultāti, kā arī profesiju standarts⁶⁹, kas definē profesijai atbilstošās

⁶⁷ <https://ec.europa.eu/ploteus/>

⁶⁸ Ministru kabineta noteikumi Nr.468 „Noteikumi par valsts pamatzglītības standartu, pamatzglītības mācību priekšmetu standartiem un pamatzglītības programmu paraugiem“(12.08.2014.);

Ministru kabineta 21.05.2013. noteikumi Nr.281 „Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu, mācību priekšmetu standartiem un izglītības programmu paraugiem“

Ministru kabinets 27.06.2000. noteikumi Nr.211 „Noteikumi par valsts profesionālās vidējās izglītības standartu un valsts arodizglītības standartu“

Ministru kabineta 20.03.2001. noteikumi Nr.141 „Noteikumi par pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu“

Ministru kabineta 13.05.2014. noteikumi Nr.240 „Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu“

Ministru kabineta 26.08.2014. noteikumi Nr.512 „Noteikumi par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu“

⁶⁹ Valsts izglītības satura centrs: <http://visc.gov.lv/profizglitiba/standarti.shtml> (skat. Profesiju standarti no 2008. līdz 2016. gadam)

zināšanas, prasmes un kompetences 1.-5. profesionālās kvalifikācijas līmenī. Standartos ietvertās zināšanas, prasmes un kompetences ir pamats LKI līmeņu sistēmas izveidei un arī kvalifikācijas vienības definēšanai LKDB sistēmā. Lai arī vispārējā pamatizglītībā un vispārējā vidējā izglītībā piedāvā vairāku virzienu programmas, to sagatavošanu noteic pamatizglītības standarts un vispārējās vidējās izglītības standarts, tāpēc ietvarstruktūras jēdziena izpratnē vispārējā izglītībā ir tikai divas kvalifikācijas un to apliecinošie izglītības dokumenti – apliecība par vispārējo pamatizglītību un atestāts par vispārējo vidējo izglītību. Līdzīgi arī profesionālajā izglītībā (ieskaitot pirmā līmeņa profesionālo augstāko jeb koledžas līmeņa izglītību) kvalifikāciju ir mazāk nekā piedāvāto programmu. Atbilstība standartiem programmas veida ietvaros nosaka atsevišķu kvalifikāciju, t.i., visas trīsgadīgās arodizglītības programmas, kuru ietvaros apgūst, piem., pavāra profesionālo kvalifikāciju, ir izveidotas pēc vienota standarta, tāpat arī zināšanas, prasmes un kompetences, ko apliecina “Atestāts par arodizglītību ar profesionālo kvalifikāciju - pavārs”, būs vienas un tās pašas. Atšķirīgi kvalifikāciju definē augstākajā izglītībā, jo, lai arī izglītības programmu veidošanas principi ir balstīti izglītības un profesiju standartos, augstskolas savā darbībā ir autonomas un programmas izstrādā individuāli. Tādējādi augstākās izglītības ietvaros katra studiju programma nodrošina atsevišķu kvalifikāciju. Ja programma paredz vairākās profesionālās kvalifikācijas, no vienas programmas var izrietēt arī vairākas izglītības kvalifikācijas. Augstākajā izglītībā mācīšanās rezultātu definīcijai ietvarstruktūras ietvaros atbilst diploma pielikumos norādītie sagaidāmie studiju rezultāti, ko definē katra augstskola pati. Latvijas izglītības atbilstība EKI/LKI līmeņiem programmu veidu ietvaros nostiprināta noteikumos par Latvijas izglītības klasifikāciju⁷⁰.

Lai LKDB būtu izmantojama plašākam interesentu lokam, ilgtermiņā nepieciešams veidot ilgtspējīgas informācijas atjaunināšanas un ievadīšanas mehānismus, kā arī jāpārskata esošās informācijas strukturēšana. Eiropas Komisijas EKI procesa komunikācijas un informēšanas ietvaros plānojuši, ka PLOTEUS portāls arī turpmāk pildīs valstu kvalifikāciju datu bāzu un reģistru starpsavienojumu funkciju, kas ļauj meklēt un salīdzināt kvalifikācijas, taču tā kā PLOTEUS portālā ietvertā informācija un finansētā aktivitāte ir cieši saistīta ar Eiropas prasmju, kompetenču, kvalifikāciju un profesiju portāla (European Skills/Competences, qualifications and Occupations, turpmāk – ESCO portāls⁷¹) turpmāko attīstību, Eiropas Komisija paredzējusi līdzfinansējumu nacionālo kvalifikāciju datu bāzu un kvalifikāciju reģistriem posmā arī no 2016.-2018. gadam, lai pārskatītu, atjaunotu un turpinātu attīstīt datubāzes, kā arī piemērotu saturu datu satura sasaistei ar ESCO portālu.

Ņemot vērā paredzētās izmaiņas izglītībā (kompetencēs balstīta vispārējā izglītība, modulārās profesionālās izglītības programmas, augstākās izglītības programmu akreditācija atbilstoši Eiropas kvalitātes standartiem un vadlīnijām), kas ietvers jaunu standartu izstrādi un kvalifikāciju satura izmaiņas, tādēļ būtiski LKDB sistēmas uzlabošanā sagatavot funkcionalitāti jaunas informācijas uzkrāšanai un kvalifikāciju datu izsekojamības ilgtermiņā nodrošināšanai.

⁷⁰ Ministru kabineta 02.12.2008. noteikumi Nr.990 „Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju” (ar grozījumiem 5.10.2010. un 23.09.2014., zaudējuši spēku); Ministru kabineta 15.06.2017. noteikumi Nr.322 „Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju”

⁷¹ <https://ec.europa.eu/esco/portal/home>

3.8. NKP darbība LKI attīstības sekmēšanai

Sākot no 2011. gada Akadēmiskās informācijas centrs kā Nacionālais koordinācijas punkts EKI (turpmāk NKP) ir nodrošinājis virkni pasākumu, lai iepazīstinātu izglītībā ieinteresētās puses ar EKI un LKI principiem, mācīšanās rezultātu ieviešanu izglītības praksē un rosinātu diskusijas par LKI pilnveidošanu un jaunu kvalifikāciju iekļaušanu LKI, kuru rezultātā tika sniegti priekšlikumi grozījumiem PIL un jaunas Latvijas izglītības klasifikācijas aktualizēšanai.

Galvenās metodes, ko izmanto, NKP ir konferences, semināri, ekspertu diskusijas, forumi, pētījumi. Noorganizētas 4 starptautiskās konferences un izglītības forums par LKI/EKI attīstību, terminoloģiju, izglītības internacionalizāciju u.c. ar AIC kompetenci saistītiem jautājumiem.

Pārskata periodā AIC īstenojusi vairākus pētījumus: "Mācīšanās rezultātu ieviešana Latvijas izglītības iestādēs" (2013.), "Latvijas izglītības sistēmas piesaiste Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai mūžizglītībai un Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūrai. Situācijas izvērtējums" (2013.), "Starptautiskās kvalifikācijas Latvijā" (2014.) un "Terminoloģija Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras un Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras kontekstā" (2016.).

Lai paplašinātu diskusijās iesaistīto NKP sadarbības partneru informētību par EKI un nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru attīstību citās valstīs, NKP tika sagatavojis un publicējis tulkojumus latviešu valodā:

- Eiropas Savienība, 2010. Nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru pievienotā vērtība, ieviešot Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru. Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras izdevumu sērija: 2. raksts;
- Eiropas Savienība, 2011. Nacionālo kvalifikācijas līmeņu pielīdzināšana EKI. Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras izdevumu sērija: 3. raksts;
- Eiropas Savienība, 2011. Mācīšanās rezultātu izmantošana. Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras izdevumu sērija: 4. raksts;
- CEDEFOP, 2012. Starptautiskās kvalifikācijas;
- CEDEFOP, 2013. Eiropas valstu NKI līmeņu aprakstu analīze un pārskats;
- CEDEFOP, 2014. 5. līmeņa kvalifikācijas: izaugsme karjerā vai ceļā uz augstāko izglītību;
- Kvalifikāciju ietvarstuktūru izmantošana un to potenciālās izmantošanas iespējas no All un citu mobilitātes nodrošināšanā ieinteresēto pušu perspektīvas: Projekta pārskats un ziņojums par Latviju (2014);
- UNESCO, 2015. Līmeņu noteikšana un mācīšanās rezultātu atzīšana;
- CEDEFOP, 2015. Eiropas vadlīnijas neformālās un ikdienas mācīšanās atzīšanai;
- CEDEFOP, 2016. Neformālās un ikdienas mācīšanās atzīšanas pārraudzība;
- CEDEFOP, 2016. Atzīšana un atvērtie izglītības resursi. Tematiskais ziņojums Eiropas pārskata par atzīšanu 2016. gada atjauninājumam.

NKP uztur mājaslapu nki-latvija.lv, kurā ir atrodama ļoti vērtīga un strukturēta informācija par kvalifikāciju ietvarstruktūru Latvijā un citās valstīs, kā arī par Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru.

II daļa

4. ATTIECINĀŠANAS PROCESA ATBILSTĪBA EKI KRITĒRIJEM

1.kritērijs. Kompetentās iestādes skaidri nosaka un publicē visu attiecīgo pielīdzināšanas procesā iesaistīto nacionālo iestāžu pienākumus un/vai juridisko kompetenci.

Galvenā kompetentā iestāde ir Izglītības un zinātnes ministrija, kas ir vadošā valsts pārvaldes iestāde izglītības un zinātnes nozarē, īsteno vienotu valsts politiku un attīstības stratēģiju izglītībā, kā arī izstrādā politikas plānošanas dokumentu un normatīvo aktu projektus izglītības jomā (Izglītības likums, 1998). IZM nodrošina ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto profesionālo kompetenču atzīšanu (Profesionālās izglītības likums, 1999). IZM izstrādā vispārējās izglītības programmu un mācību priekšmetu programmu paraugus un organizē vispārējās izglītības satura un metodikas izstrādi (Vispārējās izglītības likums, 1999).

2008. gadā IZM deleģēja Akadēmiskās informācijas centram Nacionālā koordinācijas punkta nacionālās kvalifikāciju ietvarstruktūras pielīdzināšanai EKI funkcijas. AIC ir nodibinājums, ko 1994. gadā dibināja IZM un Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūts. AIC statūtos ir noteikts sekojošs AIC darbības mērķis:

- Latvijas Republikas dalības Eiropas Padomes, Eiropas Savienības un UNESCO izglītības informācijas tīklos nodrošināšana, kā arī Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteikto uzdevumu īstenošana, lai nodrošinātu personu brīvu kustību izglītības un nodarbinātības jomā.
- Atbalsta sniegšana augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanai, organizējot augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditāciju un studiju programmu licencēšanu.

AIC funkcijas un darba uzdevumus nosaka līgums ar IZM. AIC funkcijas ir sekojošas:

- Eiropas Padomes un Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas (UNESCO) diplomatzīšanas un informācijas centru tīkla (ENIC) un Eiropas Savienības Nacionālo akadēmiskās atzīšanas centru tīkla (NARIC) pārstāvis Latvijā;
- Informācijas institūcija attiecībā uz reglamentētajām profesijām direktīvas 2005/36/EK par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu ietvaros;
- Eiropas Profesionālās izglītības attīstības centra (CEDEFOP) profesionālās izglītības informācijas tīkla ReferNet Latvijas kontaktpunkts;
- Latvijas Nacionālais Europass centrs;
- Nacionālais koordinācijas punkts NKI pielīdzināšanai EKI;
- Sadarbībā ar IZM un citām attiecīgām iestādēm studentu piesaistes no trešajām valstīm nodrošināšana;
- Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācija un studiju programmu licencēšana.

NKP uzdevumi ir:

- Attiecināt valsts kvalifikāciju sistēmā esošos kvalifikācijas līmeņus Eiropas Parlamenta un Padomes ieteikuma (2017. gada 22. maijs) par Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras izveidošanu mūžizglītībai II pielikumā noteiktajiem Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņiem.
- Nodrošināt, ka tiek izmantotas pārredzamas metodes, lai valsts kvalifikāciju līmeņus piesaistītu Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai, no vienas puses, atvieglojot to salīdzināšanu, un, no otras puses, nodrošinot, ka ar šo procesu saistītie lēmumi tiek publicēti.
- Nodrošināt ieinteresētajām pusēm pieeju informācijai un konsultācijai par to, kā nacionālās izglītības kvalifikācijas saistās ar EKI nacionālo kvalifikāciju sistēmu ietvaros.
- Veicināt visu ieinteresēto pušu (izglītības iestādes, sociālie partneri, nozares pārstāvji un eksperti) piedalīšanos jautājumu risināšanā par izglītības kvalifikāciju salīdzināmību un izmantošanu Eiropas līmenī, atbilstoši valsts normatīvajiem aktiem un likumdošanai.

2.kritērijs. Pastāv skaidra un pierādāma saikne starp nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru vai nacionālo kvalifikāciju sistēmu kvalifikāciju līmeņiem un EKI līmeņu deskriptoriem.

Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņi ir attiecināmi pret attiecīgajiem EKI līmeņu deskriptoriem. 2010. gadā IZM izveidotā darba grupa apstiprināja izglītības līmeņu aprakstus pamata, vidējai un augstākajai izglītībai, kas tika nostiprināti likumdošanā ar grozījumiem Ministru kabineta noteikumos Nr.990 "Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju".

Šobrīd, salīdzinot ar iepriekšējo ziņojumu, ir pilnveidots valsts pamatizglītības standarts (MK noteikumi Nr.468 „Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu, pamatizglītības mācību priekšmetu standartiem un pamatizglītības programmu paraugiem” (12.08.2014.), valsts vispārējās vidējās izglītības standarts (MK noteikumi Nr.281 „Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu, mācību priekšmetu standartiem un izglītības programmu paraugiem” (21.05.2013.); profesionālās izglītības standarts (2016. un 2017. gada grozījumi MK noteikumos Nr.211 „Noteikumi par valsts profesionālās vidējās izglītības standartu un valsts arodizglītības standartu” (27.06.2000.), kā arī profesiju standarti;

Izveidotie Latvijas līmeņu apraksti atkārtoti tika salīdzināti ar EKI līmeņu aprakstiem un tika izvērtēti, kuram EKI līmenim vistuvāk atbilst attiecīgais LKI līmeņa apraksts. Skatīt 9. tabulu zemāk. Būtiskas izmaiņas ir pamatizglītības atbilstība LKI 2. līmenim un attiecīgi EKI 2. līmenim, kā arī arodizglītības atbilstība LKI 3. līmenim un attiecīgi EKI 3. līmenim.

	EKI līmeņu apraksti ⁷²	LKI līmeņu apraksti ⁷³	LKI/ EKl līmenis
Z	Vispārīgas pamatzināšanas	Spēj parādīt elementāras zināšanas , kuras izpaužas atpazīstot vai atceroties	1.
P	Pamatprasmes, kas vajadzīgas, lai veiktu vienkāršus uzdevumus	Spēj izmantot elementāras praktiskas un kognitīvas iemaņas , kuras var izpildīt tiešā uzraudzībā , izmantojot vienkāršus instrumentus . Spēj veikt vienkāršus uzdevumus , kas saturiski atkārtojas un ir paredzami	
A/K	Strādāt vai mācīties tiešā uzraudzībā strukturētā kontekstā	Spēj veikt vienkāršus uzdevumus strukturētā vidē , darboties ierobežotā kontekstā . Pēc parauga spēj izpildīt elementārus uzdevumus , apgūt pašapkalpošanās iemaņu pamatus	
Z	Darba vai studiju jomas pamatfaktu zināšanas	Spēj parādīt darba vai konkrētas mācību priekšmetu programmās noteiktās pamatzināšanas apgūstamajā profesionālās darbības vai mācību jomā	2.
P	Kognitīvās un praktiskās pamatprasmes , kas nepieciešamas, lai lietotu atbilstošu informāciju uzdevumu veikšanai un ikdienas problēmu risināšanai , izmantojot vienkāršus noteikumus un rīkus	Spēj izmantot pamata kognitīvās un praktiskās prasmes , kas nepieciešamas, lai, izmantojot attiecīgu informāciju , veiktu uzdevumus un, izmantojot pamata noteikumus un līdzekļus , risinātu ikdienas problēmas . Spēj izprast savas darbības sekas attiecībā uz sevi un citiem	
A/K	Strādāt vai mācīties uzraudzībā ar zināmu autonomiju	Spēj veikt uzdevumus speciālista pārraudzībā , dotos uzdevumus pildot individuāli vai darba grupā, vai daļēji patstāvīgi . Spēj piedalīties atsevišķu mācību vai darba uzdevumu mērķu izvirzīšanā un darbības procesa plānošanā	

⁷² Eiropas Padomes ieteikums (2017. gada 22. maijs) par Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru mūžizglītībai un ar ko atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 23. aprīļa ieteikumu par Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras izveidošanu mūžizglītībai [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017H0615\(01\)&from=LV](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017H0615(01)&from=LV)

⁷³ MK noteikumi Nr. 322 „Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju” (13.06.2017.) Iepriekš - MK noteikumi Nr.990 „Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju” (2.12.2008.), 1.pielikuma 2.tabula

Z	Zināšanas par faktiem, principiem, procesiem un vispārīgajiem jēdzieniem darba vai mācību jomā	Spēj parādīt faktu, principu, procesu un vispārējo jēdzienu zināšanas un izmanto tās mācību un profesionālās darbības jomā. Spēj izprast dažādu veidu informāciju par materiāliem, aprīkojumu, tehnoloģijām atbilstošā mācību jomā vai noteiktā profesijā	3.
P	Noteikts kognitīvu un praktisku prasmju apjoms, kas nepieciešams, lai veiktu uzdevumus un rastu risinājumu problēmām, izvēloties un izmantojot pamata metodes, rīkus, materiālus un informāciju	Spēj izmantot dažādas kognitīvās un praktiskās prasmes , kas nepieciešamas, lai veiktu uzdevumus un risinātu problēmas, izvēloties piemērotas darba pamatmetodes, līdzekļus, materiālus, informāciju un tehnoloģijas	
A/K	Uzņemties atbildību par darba vai mācību uzdevumu veikšanu Problēmu risināšanas laikā pielāgot savu rīcību apstākļiem	Spēj apzināties un uzņemties atbildību par darba vai mācību uzdevumu veikšanu. Risinot uzdevumus, spēj pielāgot savu rīcību apstākļiem un atbildēt par darba rezultātu	
Z	Faktu un teorētiskas zināšanas plašā darba vai studiju jomas izpratnē	Spēj parādīt vispusīgas faktu, teoriju un likumsakarību zināšanas , kas ir nepieciešamas personiskai izaugsmei un attīstībai, pilsoniskai līdzdalībai, sociālajai integrācijai un izglītības turpināšanai. Spēj detalizēti izprast un parādīt daudzveidīgu specifisku faktu, principu, procesu un jēdzienu zināšanas noteiktā mācību vai profesionālās darbības jomā standarta un nestandarta situācijās. Pārzina tehnoloģijas un metodes mācību uzdevumu vai darba uzdevumu veikšanai profesijā	4.
P	Noteikts kognitīvu un praktisku prasmju apjoms, kas nepieciešams, lai rastu risinājumus konkrētām darba vai studiju jomas problēmām	Spēj plānot un organizēt darbu , izmantot dažādas metodes, tehnoloģijas (tai skaitā informācijas un komunikācijas tehnoloģijas), ierīces, instrumentus un materiālus uzdevumu veikšanai. Spēj atrast, izvērtēt un radoši izmantot informāciju mācību vai profesionālo darba uzdevumu izpildei un problēmu risinājumiem. Spēj sazināties vismaz divās valodās rakstiski un mutiski gan pazīstamā, gan nepazīstamā kontekstā. Spēj patstāvīgi strādāt profesijā, mācīties un pilnveidoties . Spēj sadarboties	
A/K	Patstāvīgi organizēt darbu atbilstīgi darba vai mācību pamatnostādņēm, kas parasti ir paredzamas, bet var arī mainīties Uzraudzīt citu cilvēku ikdienas darbu,	Ir motivēts turpmākās karjeras veidošanai, izglītības turpināšanai, mūžizglītībai uz zināšanām orientētā demokrātiskā, daudzvalodu un daudz kultūru sabiedrībā Eiropā un pasaulē.	

	uzņemties zināmu atbildību par darba vai mācību izvērtēšanu un uzlabošanu	Spēj plānot un veikt mācību vai darba uzdevumus profesijā individuāli, komandā vai vadot komandas darbu . Spēj uzņemties atbildību par mācību vai profesionālās darbības rezultātu kvalitāti un kvantitāti	
Z	Aptverošas, specializētas faktu un teorētiskas zināšanas darba vai studiju jomā un šo zināšanu robežu apzināšanās	Spēj parādīt vispusīgas un specializētas attiecīgajai profesionālajai jomai atbilstošas faktu, teoriju, likumsakarību un tehnoloģiju zināšanas un izpratni	5.
P	Visaptverošs tādu kognitīvu un praktisku prasmju kopums, kas nepieciešams, lai rastu radošus risinājumus abstraktām problēmām	Spēj, balstoties uz analītisku pieeju , veikt praktiskus uzdevumus attiecīgajā profesijā, parādīt prasmes, kas profesionālajām problēmām ļauj rast radošus risinājumus , pārrunāt un argumentēti apspriest praktiskus jautājumus un risinājumus attiecīgajā profesijā ar kolēģiem, klientiem un vadību, ar attiecīgu patstāvības pakāpi mācīties tālāk , pilnveidojot savas kompetences. Spēj izvērtēt un pilnveidot savu un citu cilvēku darbību , strādāt sadarbībā ar citiem, plānot un organizēt darbu , lai veiktu konkrētus uzdevumus savā profesijā, veikt vai pārraudzīt tādas darba aktivitātes, kurās iespējamas neprognozējamas izmaiņas	
A/K	Veikt vadību un uzraudzību saistībā ar tādām darba vai/un mācību aktivitātēm, kur iespējamas neprognozējamas pārmaiņas Pārskatīt un pilnveidot savu un citu personu sniegumu	Spēj formulēt, aprakstīt un analizēt praktiskas problēmas savā profesijā, atlasīt nepieciešamo informāciju un izmantot to skaidri definētu problēmu risināšanai, piedalīties attiecīgās profesionālās jomas attīstībā , parādīt, ka izprot attiecīgās profesijas vietu plašākā sociālā kontekstā	
Z	Padziļinātas zināšanas darba vai studiju jomā , ieskaitot teoriju un principu kritisku izpratni	Spēj parādīt attiecīgajai zinātnes nozarei vai profesijai raksturīgās pamata un specializētas zināšanas un šo zināšanu kritisku izpratni , turklāt daļa zināšanu atbilst attiecīgās zinātnes nozares vai profesijas augstāko sasniegumu līmenim . Spēj parādīt attiecīgās zinātnes nozares vai profesionālās jomas svarīgāko jēdzienu un likumsakarību izpratni	6.
P	Augsta līmeņa prasmes, kuras liecina par meistarību un inovāciju , kas nepieciešamas, lai risinātu sarežģītas un neprognozējamas problēmas konkrētā darba vai studiju jomā	Spēj, izmantojot apgūtos teorētiskos pamatus un prasmes, veikt profesionālu, māksliniecisku, inovatīvu vai pētniecisku darbību , formulēt un analītiski aprakstīt informāciju, problēmas un risinājumus savā zinātnes nozarē vai profesijā , tos izskaidrot un argumentēti diskutēt par tiem gan ar speciālistiem, gan ar nespeciālistiem. Spēj patstāvīgi strukturēt savu mācīšanos, virzīt savu un padoto tālāku mācīšanos un profesionālo pilnveidi, parādīt zinātnisku pieeju problēmu risināšanā, uzņemties atbildību un iniciatīvu , veicot darbu individuāli, komandā vai vadot citu cilvēku darbu, pieņemt lēmumus un rast radošus risinājumus	

		mainīgos vai neskaidros apstākļos	
A/K	Vadīt sarežģītas tehniskas un/vai profesionālas darbības vai projektus, uzņemties atbildību par lēmumu pieņemšanu neprognozējamos darba vai mācību apstākļos uzņemties atbildību par personu vai grupu profesionālās attīstības vadību	Spēj patstāvīgi iegūt, atlasīt un analizēt informāciju un to izmantot, pieņemt lēmumus un risināt problēmas attiecīgajā zinātnes nozarē vai profesijā, parādīt, ka izprot profesionālo ētiku, izvērtēt savas profesionālās darbības ietekmi uz vidi un sabiedrību un piedalīties attiecīgās profesionālās jomas attīstībā	
Z	Ļoti specializētas zināšanas, kuras daļēji ir darba vai mācību jomas zināšanu avangardā un kuras veido pamatu oriģinālai domāšanai un/vai pētniecībai Kritiska izpratne par jautājumiem saistībā ar zināšanu problēmām konkrētā jomā un saskarē ar dažādām citām jomām	Spēj parādīt padziļinātas vai paplašinātas zināšanas un izpratni, no kurām daļa atbilst attiecīgās zinātnes nozares vai profesionālās jomas jaunākajiem atklājumiem un kuras nodrošina pamatu radošai domāšanai vai pētniecībai, tajā skaitā darbojoties dažādu jomu saskarē	7.
P	Specializētas problēmu risināšanas prasmes, kas nepieciešamas pētījumiem un/vai inovācijai, lai radītu jaunas zināšanas un procedūras un integrētu zināšanas no dažādām jomām	Spēj patstāvīgi izmantot teoriju, metodes un problēmu risināšanas prasmes, lai veiktu pētniecisku vai māksliniecisku darbību, vai augsti kvalificētas profesionālas funkcijas. Spēj argumentēti izskaidrot un diskutēt par sarežģītiem vai sistēmiskiem attiecīgās zinātnes nozares vai profesionālās jomas aspektiem gan ar speciālistiem, gan ar nespeciālistiem. Spēj patstāvīgi virzīt savu kompetenču pilnveidi un specializāciju, uzņemties atbildību par personāla grupu darba rezultātiem un to analīzi, veikt uzņēmējdarbību, inovācijas attiecīgajā zinātnes nozarē vai profesijā, veikt darbu, pētniecību vai tālāku mācīšanos sarežģītos un neprognozējamos apstākļos un, ja nepieciešams, tos pārveidot, lietojot jaunas pieejas	
A/K	Vadīt un pārveidot sarežģītus un neprognozējamus darba vai mācību apstākļus, kas prasa jaunas stratēģiskas pieejas Uzņemties atbildību par ieguldījumu profesionālajās zināšanās un praksē un/vai par grupu stratēģiskā snieguma pārskatīšanu	Spēj patstāvīgi formulēt un kritiski analizēt sarežģītas zinātniskas un profesionālas problēmas, pamatot lēmumus, un, ja nepieciešams, veikt papildu analīzi. Spēj integrēt dažādu jomu zināšanas, dot ieguldījumu jaunu zināšanu radīšanā, pētniecības vai profesionālās darbības metožu attīstībā, parādīt izpratni un ētisko atbildību par zinātnes rezultātu vai profesionālās darbības iespējamo ietekmi uz vidi un sabiedrību	

Z	Zināšanu augšējā robeža darba vai mācību jomā un saskarē ar dažādām jomām	Spēj parādīt, ka pārzina un izprot aktuālākās zinātniskās teorijas un atziņas , pārvalda pētniecības metodoloģiju un mūsdienu pētniecības metodes attiecīgajā zinātnes nozarē vai profesionālajā jomā un dažādu jomu saskarē	8.
P	Visvairāk attīstītās un specializētās prasmes un darba tehnikas, tostarp sintēze un izvērtēšana, kas nepieciešamas, lai risinātu kritiskas problēmas saistībā ar pētniecību un/vai inovāciju un lai paplašinātu esošās zināšanas vai profesionālo praksi un sniegtu jaunu izpratni par tām	Spēj patstāvīgi izvērtēt un izvēlēties zinātniskiem pētījumiem atbilstošas metodes , ir veicis ieguldījumu zināšanu robežu paplašināšanā vai devis jaunu izpratni esošām zināšanām un to lietošanai praksē , īstenojot būtiska apjoma oriģinālu pētījumu, no kura daļa ir starptautiski citējama publikāciju līmenī. Spēj gan mutiski, gan rakstiski komunicēt par savu zinātniskās darbības jomu (savu nozari) ar plašākām zinātniskajām aprindām un sabiedrību kopumā. Spēj patstāvīgi paaugstināt savu zinātnisko kvalifikāciju , īstentot zinātniskus projektus, gūstot zinātnes nozares starptautiskiem kritērijiem atbilstošus sasniegumus, vadīt pētnieciskus vai attīstības uzdevumus uzņēmumos, iestādēs un organizācijās, kur nepieciešamas plašas pētnieciskas zināšanas un prasmes	
A/K	Demonstrēt vērā ņemamu autoritāti, inovāciju, autonomiju, zinātnisko un profesionālo patstāvību un pastāvīgu nodošanos jaunu ideju vai procesu attīstībai darba vai studiju jomas avangardā, ieskaitot pētniecību	Spēj, veicot patstāvīgu, kritisku analīzi, sintēzi un izvērtēšanu, risināt nozīmīgus pētnieciskus vai inovāciju uzdevumus , patstāvīgi izvirzīt pētījuma ideju, plānot, strukturēt un vadīt liela apjoma zinātniskus projektus, tajā skaitā starptautiskus	

3.kritērijs. Nacionālās kvalifikāciju ietvarstruktūras vai nacionālās kvalifikāciju sistēmas un to kvalifikācijas balstās uz mācīšanās rezultātu principu un mērķi un ir saistītas ar neformālās un ikdienas mācīšanās validācijas kārtību un, attiecīgos gadījumos, ar kredītpunktu sistēmām.

Kopš 1999. gada 1. jūnija Izglītības likums skaidri definē izglītību kā „sistemātizētu zināšanu un prasmju apguves un attieksmju veidošanas procesu un tā rezultātu”, proti, sava veida mācīšanās rezultātu definēšana normatīvo aktu līmenī Latvijā pastāv jau samērā ilgi. Mācīšanās rezultātu izmantošanu izglītībā nodrošina valsts izglītības un profesiju standarti, valsts eksāmenu sistēma, kā arī izglītības iestāžu un programmu akreditācija.

Ministru kabineta noteikumos Nr. 322 “Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju” (13.06.2017) mācīšanās rezultāti katram līmenim tiek aprakstīti sekojoši:

Zināšanas (zināšanas un izpratne)	Prasmes (spēja lietot zināšanas, komunikācija, vispārējās prasmes)	Kompetence (analīze, sintēze un novērtēšana)
-----------------------------------	--	--

Profesijas standarts ir viens no profesionālās izglītības saturu reglamentējošajiem dokumentiem, kas nosaka profesijai atbilstošos profesionālās darbības pamatuzdevumus un pienākumus, profesionālās kvalifikācijas prasības, to izpildei nepieciešamās vispārējās un profesionālās zināšanas, prasmes, attieksmes un kompetences. Profesionālās kvalifikācijas prasības nosaka zināšanas, prasmes, attieksmes, profesionālās kompetences, kas nepieciešamas darba uzdevumu veikšanai attiecīgās nozares saistītajās profesijās un specializācijā. Šobrīd visi profesiju standarti tiek veidoti, balstoties uz mācīšanās rezultātiem. Profesiju standartu izstrādes metodika (2017) nosaka zināšanu, prasmju un kompetenču identificēšanas un iekļaušanas profesiju standartā metodiku.

Profesionālās izglītības iestādes izmanto valsts izglītības un profesiju standartus, lai izstrādātu savas izglītības programmas; citādi konkrētā izglītības programma nevar tikt akreditēta. Audzēkņi/studenti parāda mācību laikā apgūtos mācīšanās rezultātus valsts centralizētajos eksāmenos vispārējos mācību priekšmetos (profesionālās vidējās izglītības programmās) un profesionālās kvalifikācijas eksāmenos, kuru saturs tiek izstrādāts saskaņā ar atbilstošajiem profesiju standartiem.

Ar grozījumiem normatīvajos aktos, kā arī profesionālās izglītības saturā un organizācijā (piemēram, modularizācija, ECVET principu ieviešana, nozaru kvalifikāciju sistēmu izveide, profesiju standartu pārskatīšana) tiek ieviestas reformas, kas nostiprina mācīšanās rezultātu nozīmi.

Augstākajā izglītībā augstskolas ir pārskatījušas īstenotās studiju programmas, lai tajās ieviestu mācīšanās rezultātus un varētu sekmīgi veikt kvalitātes novērtēšanu. Turklāt augstākās izglītības programmas jāveido saskaņā ar atbilstošiem valsts izglītības standartiem un/vai profesiju standartiem (profesionālās augstākās izglītības programmas).

2011. gada 22. februārī tika apstiprināti MK noteikumi Nr.146 „Kārtība, kādā novērtē ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto profesionālo kompetenci”, kuri nosaka kārtību, kādā tiek novērtēta ārpus formālās izglītības sistēmas iegūtā profesionālā kompetence, kas atbilst Latvijas 1.-3. profesionālās kvalifikācijas līmeņiem, t.i., LKI 2.-4. līmenim. Tādejādi visiem, kas vēlas, ir iespēja apliecināt ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās zināšanas, prasmes un kompetenci un iegūt profesionālo kvalifikāciju.

Augstākajā izglītībā (LKI 5.-8. līmenis) 2012. gada 10. janvārī tika apstiprināti MK noteikumi Nr.36 „Iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu atzīšanas noteikumi”, kas tika izdoti saskaņā ar Augstskolu likuma (1995, grozījumi spēkā no 1.08.2011.). Noteikumi nosaka kārtību, kādā novērtē un atzīst iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtus mācīšanās rezultātus (augstākajā izglītībā), un atzīšanas kritērijus. Visās augstskolās ir izstrādāti iekšējie noteikumi un procedūras iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu atzīšanas veikšanai.

Augstākajā izglītībā tiek lietoti kredītpunkti, kas Latvijā definēti kā vienas nedēļas pilna laika studiju darba apjoms. Vienam studiju gadam paredzētais apjoms pilna laika studijās ir 40 kredītpunktu. Pārrēķinot ECTS kredītpunktus, Latvijas kredītpunktu skaits jāreizina ar 1,5. Profesionālajā izglītībā ir uzsākta ECVET principu ieviešana, īpaši starptautiskajā mobilitātē.

4.kritērijs. Procedūras, saskaņā ar kurām kvalifikācijas iekļauj nacionālajā kvalifikāciju ietvarstruktūrā vai kvalifikāciju vietu apraksta nacionālajā kvalifikāciju sistēmā, ir pārredzamas.

Latvijas izglītības sistēmas pielīdzināšana EKI mūžizglītībai un EAIT kvalifikāciju ietvarstruktūrai tika uzsākta 2009. gadā, process bija caurspīdīgs, iesaistot diskusijās visas galvenās ieinteresētās puses.

Pielīdzināšanas procesa rezultātā tika izveidota astoņu līmeņu LKI un visas Latvijas formālās izglītības kvalifikācijas no vispārējās, profesionālās un augstākās izglītības sektoriem tika piesaistītas LKI/EKI. Šis process bija caurskatāms, jo tika iesaistītas visas ieinteresētās puses vai nu LKI veidošanā vai arī konsultāciju procesā par LKI ieviešanu. Taču ņemot, vērā, ka kvalifikāciju ietvarstruktūra veicināja dažādu procesu ilgtermiņa pilnveides uzsākšanu, ko nebija iespējams veikt EKI 2008. gada rekomendācijas laika plānā, bija paredzēts attiecināšanas procesu organizēt 2 fāzēs. Pirmais pašvērtējuma ziņojums 2012. gadā aprakstīja formālo nacionālo izglītības kvalifikāciju piesaistīšanu LKI/EKI, tā noslēdzot 1. fāzi (2009-2011).

2. pielīdzināšanas procesa fāze (2016-2018) aptvēra plašāku kvalifikāciju ietvarstruktūras pilnveides risināmo jautājumu loku. LKI/EKI līmeņi ļauj veidot ne tikai visaptverošu kvalifikāciju struktūru, bet arī kvalifikāciju struktūras dažādās nozarēs. Latvijas Darba devēju konfederācija sadarbībā ar Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību veido Nozaru ekspertu padomes, kuru sastāvā ir pārstāvji no visām profesionālajām asociācijām un nozaru amatniecības biedrībām. Nozaru ekspertu padomes izstrādā nozaru kvalifikāciju struktūras atbilstoši Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūrai.

Tika turpināts darbs pie LKI nostiprināšanas normatīvajos aktos, ietverot LKI Izglītības likumā, Profesionālās izglītības likumā un Augstskolu likumā nepieciešamās definīcijas, kā arī nosakot profesionālo kvalifikāciju līmeņu un kvalifikācijas ietvarstruktūras līmeņu savietojamību.

5.kritērijs. Nacionālā(-ās) izglītības kvalitātes nodrošināšanas sistēma(-as) ietver atsaucis uz nacionālajām kvalifikāciju ietvarstruktūrām vai nacionālajām kvalifikāciju sistēmām un ir saskanīga(-as) ar šā ieteikuma IV pielikumā izklāstītajiem kvalitātes nodrošināšanas principiem.

Latvijā visām kvalifikācijām, kuras ir iekļautas Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūrā, tiek veikta kvalitātes vērtēšana, tādejādi palielinot uzticēšanos to kvalitātei un līmenim. Izglītības valsts kvalitātes nodrošināšanas sistēma attiecas uz visu formālo izglītības sistēmu. AIKA, AIP un Izglītības kvalitātes valsts dienests savā darbībā balstās uz Eiropas principiem un vadlīnijām. Augstākās izglītības kvalitātes aģentūra organizē kvalitātes vērtēšanu augstākajā izglītībā.

Augstākās izglītības padome ir iestāde, kas pārrauga augstākās izglītības kvalitāti, un Izglītības kvalitātes valsts dienests ir iestāde, kas pārrauga pamata, vidējās un profesionālās izglītības kvalitāti, kā arī nodrošina valsts uzraudzību izglītībā.

Latvijas izglītības kvalitātes nodrošināšanas sistēma atbilst IV pielikuma kvalitātes nodrošināšanas principiem: izvērtē kvalifikāciju plānošanu, kā arī mācīšanās rezultātu pieejas izmantošanu, nodrošina pamatotu un ticamu novērtējumu saskaņā ar pārredzamām un

saskaņotiem uz mācīšanās rezultātiem balstītiem standartiem, ietver atgriezeniskās saites mehānismus un pastāvīgas pilnveidošanas procedūras; iekļauj visas attiecīgās ieinteresētās personas visos procesa posmos, ietver konsekventas izvērtēšanas metodes, kas saista pašvērtējumu un ārēju pārskatīšanu, ir iestāžu, kas izsniedz kvalifikācijas ar EKI līmeni, iekšējās pārvaldības neatņemama daļa, pamatojas uz skaidriem un izmērāmiem mērķiem, standartiem un pamatnostādņēm, tiek atbalstīta ar atbilstīgiem resursiem; ietver regulāru pastāvošo ārējo uzraudzības struktūru vai aģentūru, kas veic kvalitātes nodrošināšanu, darbības pārskatīšanu, ietver izvērtēšanas rezultātu elektronisku pieejamību.

6.kritērijs. Pielīdzināšanas process ietver attiecīgo kvalitātes nodrošināšanas struktūru skaidru apstiprinājumu, ka pielīdzināšanas ziņojums ir saskaņā ar attiecīgajiem valstu kvalitātes nodrošināšanas pasākumiem, noteikumiem un praksi.

Kvalitātes nodrošināšanas iestādes un citas institūcijas, kuras tika iesaistītas attiecināšanas procesa I fāzē, jau ir piekritušas 2010. gada oktobrī apstiprinātajiem grozījumiem MK noteikumos Nr. 990 „Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju” (2008), kuri nosaka Latvijas izglītības kvalifikāciju izvietojumu pa LKI/EKI līmeņiem. Kvalitātes nodrošināšanas aģentūru pārstāvji (Izglītības kvalitātes valsts dienests, Augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas aģentūra) kā atjaunotā pielīdzināšanas procesā ieinteresētās iestādes izskatīja atjaunoto ziņojumu, sniedzot savu ieguldījumu atbilstoši savai kompetencei. Šīs iestādes arī piedalījās konsultāciju procesā, izsakot savu viedokli un piekrītot konsultācijas procesa rezultātiem.

7.kritērijs. Pielīdzināšanas procesā iesaistās starptautiskie eksperti

Ziņojuma sagatavošanas procesā trīs starptautiskie eksperti tika iesaistīti konsultāciju procesā, prezentējot savas valsts pieredzi kvalifikāciju ietvarstruktūras izveidē, kā arī piedalījās ziņojuma apspriešanā un komentēšanā. Trīs eksperti pārstāvēja dažādas valstis – kaimiņvalsti, valsti ar līdzīgu pieredzi un valsti, kas nav kaimiņu valsts. Ekspertu pieredze aptvēra EKI, NKI izveidošanu un ieviešanu, izglītības jomu kopumā un Latvijas izglītības sistēmu, kā arī profesionālo un augstāko izglītību.

Eksperti:

- *Juraj Vantuch*, Slovākijas Izglītības ministra ārštata padomnieks, Slovākijas Nacionālās observatorijas profesionālajai izglītībai vadītājs
- *Kulli All* Igaunijas Izglītības un zinātnes ministrija; pieaugušo izglītības departamenta vadītāja vietniece
- *Karolina Pietkiewitz* Augstākās izglītības eksperte; Eiropas Studentu apvienības projektu vadītāja līdz 2017. gada jūnijam.

8.kritērijs. Kompetentā iestāde vai iestādes apliecina nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru vai nacionālo kvalifikāciju sistēmu pielīdzināšanu EKI.

Šo atjaunoto pašvērtējuma ziņojumu sagatavoja Akadēmiskās informācijas centrs, kas ir Latvijas NKP, iesaistot Izglītības un zinātnes ministriju, sociālos partnerus un citas iesaistītās puses. Ziņojums izvērtē gan Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras, gan Eiropas augstākās

izglītības telpas attiecināšanas kritērijus, katru kritēriju aplūkojot atsevišķi. Tas tiks publicēts un būs pieejams elektroniski IZM mājaslapā (www.izm.gov.lv) un Latvijas NKP mājaslapā (<http://nki-latvija.lv>).

9.kritērijs. Dalībvalstis un citas iesaistītās valstis sešu mēnešu laikā pēc pielīdzināšanas ziņojuma vai tā atjauninājuma apstiprināšanas publicē pielīdzināšanas ziņojumu un sniedz attiecīgu informāciju salīdzināšanas vajadzībām attiecīgajā Eiropas portālā.

Latvijas NKP ir izveidojis mājaslapu (<http://nki-latvija.lv> vai <http://nqf-latvia.lv>), kurā ievietota informācija par attiecināšanas procesu un publicēta pašvērtējuma ziņojuma elektroniskā versija. Ziņojums tiks publicēts arī Mācīšanās iespēju portālā <https://ec.europa.eu/ploteus/lv>, Latvijas ENIC-NARIC mājaslapā (www.aic.lv), kā arī EAIT mājaslapā (www.ehea.info).

10.kritērijs. Pēc pielīdzināšanas procesa visos jaunizdotajos dokumentos saistībā ar kvalifikācijām, kas ir nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru vai nacionālo kvalifikāciju sistēmu daļa (piemēram, apliecībās, diplomos, apliecību pielikumos, diplomu pielikumos), un/vai kompetento iestāžu izsniegtajos kvalifikāciju reģistros ar nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru vai nacionālo kvalifikāciju sistēmu starpniecību būtu jāietver skaidra atsauce uz attiecīgo EKI līmeni.

Latvijā jau no 2013. gada kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeni izmanto augstākās izglītības dokumentos un no 2017. gada profesionālo kvalifikāciju apliecinošos dokumentos.

Ministru kabineta noteikumi Nr. 202 "Kārtība, kādā izsniedz valsts atzītus augstāko izglītību apliecinošus dokumentus"⁷⁴ (16.04.2013.) aktualizēja augstākās izglītības Diploma pielikuma (Noteikumu 7. pielikums *Diploma pielikums*) saturu atbilstoši Latvijas izglītības sistēmas piesaistei Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai un noteica iespēju tajā norādīt Eiropas/Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeni. Latvijas Republikas augstākās izglītības sistēmas shēma ir papildināta ar Latvijas/Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņiem un ir iekļauta jauna tabula ar augstāko izglītību apliecinošo dokumentu izvietojumu pa Latvijas un Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņiem. Līdz ar to augstākās izglītības Diploma pielikums sniedz izsmelto skaidrojumu par augstākās izglītības kvalifikāciju atbilstību EKI un LKI līmeņiem.

Ministru kabineta noteikumi Nr. 451 "Kārtība, kādā izsniedzami valsts atzīti profesionālo izglītību un profesionālo kvalifikāciju apliecinoši dokumenti un akreditētas profesionālās izglītības programmas daļas apguvi apliecinoši dokumenti" (2005., ar grozījumiem 2016. gada 5. aprīlī, kas stājās spēkā 2017. gada 1. janvārī)⁷⁵ nosaka prasību tajos norādīt arī Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeni.

⁷⁴ Ministru kabineta noteikumi Nr.202 "Kārtība, kādā izsniedz valsts atzītus augstāko izglītību apliecinošus dokumentus" (16.04.2013.)

⁷⁵ MK noteikumi Nr. 451 „Kārtība, kādā izsniedzami valsts atzīti profesionālo izglītību un profesionālo kvalifikāciju apliecinoši dokumenti un akreditētas profesionālās izglītības programmas daļas apguvi apliecinoši dokumenti” (2005., ar grozījumiem 2016. gada 5. aprīlī, kas stāties spēkā 2017. gada 1. janvārī)

MK 2017.gada noteikumos Nr. 322 „Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju”⁷⁶ ir iekļauts pirmais un otrais klasifikācijas līmenis un tā salīdzinājums ar Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūru (LKI), Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru (EKI) un Starptautisko standartizēto izglītības klasifikāciju (ISCED-2011). Visas iestādes, kas izdod izglītības dokumentus Latvijā, var izmantot šos noteikumus, lai precīzi atspoguļotu atbilstīgo LKI/EKI līmeni.

⁷⁶ MK noteikumi Nr. 322 „Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju” (13.06.2017.) iepriekš - Grozījumi MK 2008. gada 2. decembra noteikumos Nr.990 „Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju” (5.10.2010.)